7. XI. 1917 -- 7. XI. 1927. -- 10 let Unije Socialisitičnih Sovjetskih Republik (USSR).

Poštnina plačana v gotovini. Štev. 42 Ljubljana, petek, 4. novembra 1927. Leto II. Posamezna številka Din 2·—.

Izhaja vsak petek. Naročnina 6 Din mesečno, 15 Din četrtletno. Za inozemstvo 10 Din mesečno. Uredništvo in uprava Ljubljana, Delavski dom, Karla Marksa trg 2, dvorišče. Čekovni račun 14.577. Lastnik in izdajatelj Alojz Kusold, Ljubljana. Odgovorni urednik Jakob Pančur, čevljar, Ljubljana, Karla Marxa trg št. 2. Tiska tiskarna »Slovenija«. Za tiskarno odgovoren: Alojzij Höfler v Ljubljani.

Vsak obrat, vsaka vas imej dopisnika za „ENOTNOST“.

ENOTNOST

DELAVSKO-KMEČKI LIST

Delavci in kmetje vseh dežel, združite se!

S. 1. novembrom 1927 bo uprava »Enotnosti« pričela sprejemati inserate in objave po ceniku, ki ga na zahtevo vsakomur vpošljemo. Pozivamo delavce in kmete, da si nabavljajo svoje potrebščine le pri tvrdkah, ki inserirajo v našem listu.

Ob 10 letnici — 7 urni delavnik v USSR.

V Leningradu, kjer je pred 10 leti proletariat vrgel buržuazno vlado in zavzel oblast, je pred nekaj dnevi zasedal centralni eksekutivni odbor USSR (centralni vseruski parlament). Soglasno je bil, ob navdušenju tisočerih delegatov iz vseh delov USSR sprejet

Manifest centralnega eksekutivnega odbora USSR,

ki daje v svojem prvem delu pregled čez ogromno delo, ki je bilo v USSR izvršeno v preteklih 10 letih v korist delavcev in kmetov v sovjetski Uniji. Desetletnica oktoberske revolucije je največje delo mednarodnega proletariata v zgodovini človeštva. Pod gesli: »Enakopravnost narodov« in »Bratstvo narodov« je proletariat osvobodil vse narode bivše carske Rusije, na mesto diktature buržuazije je stopila diktatura proletariata, vsa bogastva je prevzel proletariat v svojo upravo. Revolucija je mednarodnega žandarja in krvnika-carizem pregnala in vpostavila trdnjavo miru in zmage nad izkoriščevalci. Delavci in kmetje USSR so pokazali, da se znajo boriti in vzdržati. Poleg kontrarevolucionarnih armad Kolčaka, Denikina, Judeniča, Vrangela in Krasnova, katerim so pomagale Anglija, Francija, Nemčija in Čehoslovaška, so premagali tudi mednarodno blokado in gradijo danes socialistično družbo.

Po par letih nove ekonomske politike je v narodnem gospodstvu nastal red in stanje gospodarstva je že prekoračilo predvojno višino. Industrija se razvija in okrepčuje. Zadružništvo in državna trgovina je v veliki meri že odpravila privatno trgovino in privaten kapital. Elektrifikacija napreduje, ob Dnjepru, Wolkovu in drugod proizvaja vodna sila velikanske množine električnega toka. Semirečenska nova železnica, kanal med Volgo in Donom so spopolnili promet. V kmetijstvu je vedno več strojev, radio ima že z malimi izjemami vsaka vas. Delavske plače rastejo. dohodki kmetov so višji, število revnih kmetov pada. Stopnja kulture širokih množic raste, vedno manj je analfabetov. Žene so postale v vseh ozirih, v politiki, pri plačah itd. enakopravne z moškimi. »Nahajamo se v dobi velikega dela v periodi velikega vstvarjanja.«

Preti nam pa velika nevarnost. Smo otok med ostalim kapitalističnim svetom, veliki imperialisti vstvarjajo okoli nas obroč sovražnih držav in pripravljajo vojno proti nam. Zato se moramo pripravljati na obrambo in ojačanje naše vojne sile — je danes naša najvažnejša naloga.«

Manifest končuje:

»Na pragu 10. obletnice oktoberske revolucije sklene centralni eksekutivni odbor USSR:

1. Svet ljudskih komisarjev USSR mora najpozneje v enem letu zasigurati prehod od osemurnega delavnika v sedemurni delavnik brez znižanja plač.

2. V državnem proračunu se mora znesek za delavska stanovanja povišati tako, da bo znašal 59 milijonov rubljev (1.500,000.000 Din) več kot lansko leto.

3. Da se zboljša gmotno stanje malih kmetov, se poleg dosedanjih 25 % kmetov osvobodi še nadaljnih 10 % kmetov kmetijskega davka.

4. Vsem kmetom, ki v (nekaterih pokrajinah) vsled slabe letine niso 1924. in 1925. leta plačali davkov in ki so morali najeti posojila, se črtajo vsi davki in vsa posojila. Malim kmetom se črtajo vsi neplačani davki, srednjim kmetom je dovoliti olajšave v odplačevanju.

5. Vsem malim in revnim srednjim kmetom se bodo dala še nerazdeljena državna zemljišča brezplačno, za nabavo inventarja se doda še 10 milijonov rubljev (300 milijonov dinarjev) v proračun.

6. Izdelati se mora zakon za uvedbo splošne državne pokojnine za vse državljane.

7. V proračun se dodatno dostavi znesek v višini 15 milijonov rubljev (450 milijonov Din) za zgradbo novih šol na vasi. Fond za invalide se podvoji.

9. V kazenskem zakoniku USSR se črta smrtna kazen iz vrst socialno zavarovalnih ukrepov (kazni), razen za zločine ropa in kontrarevolucionarnih dejanj.

10. Vsem sodno in administrativno obsojenim se kazni znižajo razven članom udruženj, ki delajo proti obstoju sovjetskega reda.

Nujna potreba obnovitve rudarskega strokovnega gibanja.

Iz revščine tisočerih rudarjev so izžeti milijoni Trboveljske družbe.

KAKŠNO KORIST IMA TPD OD REDUKCIJ?

Lanske ogromne redukcije rudarjev so prinesle Trboveljski družbi težke milijone profita. Prihranila je na plačah in še te plače je znižala. Na preostale rudarje je pritisnila z akordnim bičem, da se je produktivnost zvišala. Letos so rudarji nakopali več premoga, kakor leta 1925.

V prvih osmih mesecih l. 1925 se je nakopalo 1,178.395 ton, leta 1926 nekoliko manj 1, 037.568 ton, letošnjih prvih osem mesecev pa 1,202.841 ton. In vendar je bilo leta 1925 okrog 12.500 delavcev zaposlenih, letos pa okrog 9000 in še manj.

Poglejmo naslednjo štatistiko:

	Produkcija	Delavstva
avgust 1925	146.273 ton	12.214
avgust 1926	130.590 ton	9.122
avgust 1927	170.502 ton	8.565

Kaj se to pravi? Da se je letos nakopalo za 24 tisoč ton več premoga kakor pred dvemi leti, da pa je letos 3649 delavcev manj kakor takrat. Število delavstva se je zmanjšalo za 30 %, a produkcija se je zvišala za 16 %. To se pravi, da mora en delavec nakopati letos skoro polovico več, kakor predlanskim. Plače pa so manjše.

Že samo pri tem ima Trboveljska družba ogromne dobičke. Redukcija in racionalizacija pomenja za rudarsko delavstvo počasno smrt, za kapital pa povečane milijone.

KOLIKO PROFITA NA MESEC?

Proizvajalni stroški za premog pri Trboveljski družbi znašajo 168 Din za tono. Prodaja se tona premoga povprečno za 270 Din, iz česar sledi, da ima TPD pri vsaki toni premoga 102 Din čistega dobička.[1])

V Sloveniji je znašala produkcija premoga v avgustu t. l. 170.000 ton. To bi se reklo, da je nad 17 milijonov dobička mesečno. Na Trboveljsko družbo odpade torej nad 16 milijonov dinarjev dobička na mesec.

Če izračunamo po produkciji od januarja do avgusta letošnjega leta, odpade v teh osmih mesecih na Trboveljsko družbo okroglo 110 milijonov dobička.

OGROMNO PREMOŽENJE IN INVESTICIJE.

Po oficielni bilanci je rudarska posest TPD vredna 968.000 Din, zemljišča in gozdovi 276.000 Din in stroji 268.000 Din, kar znaša skupno 1,550.000 Din. Vredno pa je v resnici prav gotovo nad eno milijardo.[1])

Vsako leto investira TPD okrog 100 milijonov dinarjev (za palačo v Ljubljani, za separacije, za žične železnice i. dr.). Vse te vsote so že zaračunane v proizvajalnih, oziroma prodajnih cenah premoga. Zato so vse investicije od preobrata dalje že plačane in amortizirane.[2])

KAM GREDO MILIJONI.

Upravni svetniki prejemajo na leto po 390.000 dinarjev.[1]) Ravnatelj Pauer n. pr. je po lanskih odkritjih[3]) bil deležen »plače« 418.215 Din na leto. Za škofa je šlo letos 100.000, za zvonove baje tudi 100.000.

Delničarjem se izplačujejo dividende na delnice. To znaša letno 30 milijonov.

ČLEN 82.

Pisali smo že, da so klerikalci z glasovanjem za finančni zakon prihranili Trboveljski družbi okroglo pet milijonov Din letno, ko ji ne bo treba plačevati več toliko za ceste, okrajne blagajne in občine.

ANKETA DELAVSKE ZBORNICE.

Pred pol leta je Del. zbornica priredila anketo o razmerah v Trboveljskih revirjih. Zbran je bil precejšen material, toda ne duha in ne sluha o tem. Gospodje socialpatriotje si ne upajo na dan z njim ali pa so tudi oni bili deležni kakšnih 100.000 Din.

OBNOVA RUDARSKEGA STROKOVNEGA GIBANJE.

Edina rešitev za rudarski proletariat je, da obrne hrbet socialpatriotizmu in meščanskim žoltim organizacijam ter obnovi svoje strokovno gibanje, ki mora temeljiti na načelih razrednega boja, proletarske demokracije in odpora proti racionalizaciji.

[1]) Govor poslanca Tavčarja v obl. sk. Lj. »Jutro« dne 29. aprila 1927.

[2]) Prof. Kropač, »Jutro« 24. marca 1926.

[3]) »Orjuna« 6. marca 1926.

Posledice štrajkbreherstva se že kažejo!

»Delavec« in »Ujedinjeni Železničar«, ki sta v rokah socialpatriotskih branilcev štrajkbreherstva, sta objavila v obrambo štrajkbreherjev tudi to-le: »Priznava, da jih je pri tem vodila dobra volja, da rešijo delavsko produktivno zadrugo pred klerikalnimi mojstri.« Posledice te »dobre volje« se že kažejo in žal, da je zopet »Delavska pekarna« (pri kateri ima Kristan glavno besedo) prva, ki je začela teptati pogodbo. »Delavska pekarna« ni podpisala 5. in 9. točke v kolektivni pogodbi, kot drugi mojstri ne. *Sedaj pa je poteptala tudi 3. točko, ki jo je sprejela in ki glasi:* »Delo po vseh pekarnah ne sme presegati več kakor 8 ur na dan, t. j. 48 ur na teden. Čezurno delo se plača s 50 % več kot je normalna plača. Nadure ne smejo presegati nad 2 uri tedensko. Izvzeto je sobotno delo, katero važi za nedeljo, nagradi pa se tudi to s 50 %, po 8. uri zvečer pa s 100 %.«

Pekovski pomočniki v »Delavski pekarni« so prejšnji teden napravili po 4 do 5 nadur, *Koren pa jim ni plačal niti nadur niti 50 % poviška, kakor bi moral po pogodbi. Med pomočniki je ta kršitev pogodbe izzvala veliko ogorčenje,* v Strokovni komisiji jih pa mirijo in »priznavajo, da Korena vodi dobra volja, da reši »delavsko« (?) zadrugo pred klerikalnimi mojstri.« Z druge strani pa namigujejo: »če vam ni prav, pa pojdite, bodo vzeli druge, saj izprtih in brezposelnih je dovolj.«

Ali bodo železničarji in strokovna komisija tudi še po tem škandalu podpirali in branili štrajkbreherstvo?

Birokrati ga bodo še branili, delavci pa morajo krivce obsoditi!

DELAVCEM IN KMETOM, KI SO DOŽIVELI RUSKO OKTOBERSKO REVOLUCIJO!

Mnogo slovenskih delavcev in kmetov je doživelo rusko oktobersko revolucijo. Te sodruge prosimo, da opišejo svoje doživljaje v revoluciji in da rokopise pošljejo »Enotnosti« v svrho objave.

Na cesto nas mečejo!

JESENICE-SAVA.

Grožnja hišnih posestnikov je, da bodo po ukinitvi stanovanjskega zakona stanovanje tako podražili, da bodo najemniki sami izpraznili stanovanje. Težko čakajo hišni posestniki ukinitve stanovanjskega zakona, da bodo potem uresničene njihove želje, da se lahko znosijo nad ubogim delavcem in tako zadostijo svoji pohlepnosti po denarju. So nekateri posestniki, ki ne morejo niti dočakati, da se zakon ukine, ki že v naprej podražujejo stanovanja, tako da najemniki s strahom pričakujejo, kaj bo in kje bo njihova družina dobila streho? Ali bo obsojena, da stanuje pod smreko? **Na jesenicah primanjkuje okoli dvesto stanovanj,** pa kako bi jih tudi ne: Železnica za svoje uslužbence ne zida, ne zida financa, ne tovarna, a prebivalcev je vedno več. To, da hišni posestnik buržuji podražujejo stanovanja je že umljivo, razumeti pa ne moremo, da se med iste prišteva tudi »Stavbena in gostilniška zadruga Delavski dom«, ki je proletarska zadruga, ki bi morala biti proti vsaki podražitvi in dajati vzgled hišnim posestnikom. Je pa ravno narobe. Na seji imenovane zadruge pride načelnik Jeram in predloži predlog, da naj se stanovanje v Delavskem domu poviša za 30 %, češ, da je on z vsemi strankami v hiši govoril in da se te s tem popolnoma strinjajo. Ker so bili nekateri člani načelstva o tem neinformirani so za ta predlog glasovali, a pozneje se je izvedelo, da so stranke proti povišanju najemnine. Ko pa je nadzorstvo na svoji seji glasovalo proti vsakemu povišku z pripombo, da ni nobene potrebe za povišanje, pa je to Jurčeta tako razkačilo, da je zagrozil, da bo vse tiste, ki so glasovali proti podražitvi stanarine »izbacil« iz odbora. Tako se dela in jemlje ugled delavskemu pokretu ter ni čuda, da delavstvo gleda na pokret z nezaupanjem. **Brencelj.**

„Tisk je svoboden!“

Naval klero-radikalnega režima na „Enotnost“.

Zakaj je bila „Enotnost“ zaplenjena?

Državno pravdništvo je zaplenilo 41. št. »Enotnosti«, ko je bila že na pošti. Sodišče je zaplembo deloma potrdilo deloma razveljavilo s sledečim odlokom:

V IMENU NJEGOVEGA VELIČANSTVA KRALJA!

Deželno, kot tiskovno sodišče v Ljubljani, je po predlogu državnega pravdništva razsodilo:

1.) Vsebina tiskovine »Enotnost« štev. 41 z dne 28. oktobra 1927 utemeljuje v članku »Arh: Živijo Orjuna!« na prvi strani v III. stolpcu od besed »Stojimo pred občinsko hišo,... do besed ...bomo postavili.« pregrešek po čl. 52 in 53 tisk. zak. Po členu 13, 138 ustave in 19, 21 zak. o tisku potrjuje sodišče po varnostnem oblastvu Državnem pravdništvu v Ljubljani izvršeno prepoved razširjanja in prodajanja navedene tiskovine ter odreja, da se uničijo vsi izvodi tiskovine.

2.) Razveljavi se pa prepoved razširjanja in prodajanja navedene tiskovine izvršene po istem oblastvu radi članka »Vedno bližje k vojaški diktauri« na prvi strani v I. stolpcu in sicer radi besedila: »Boji med frakcijami... do ...in fažizem.«

Razlogi.

Ad 1.) Vsebina tiskovine v zgoraj navedenem članku utemeljuje v napominjanem delnem obsegu članka — objektivni učin navedenega kaznjivega dejanja, ker zafrkljivo pravi, da bodo kot republikanci postavili kraljev spomenik. Besede ne vsebujejo le zafrkacije člana druge politične grupe, temveč tudi omalovaževanje Njegovega Veličanstva Kralja, kar tvori uvredo v smislu čl. 52 in 35 tisk. zak.

Zategadelj je sodišče po členu ustave potrdilo izvršeno prepoved razširjanja in prodajanja in po § 24. tisk. zakona odredilo uničenje tiskovine.

An 2.) v stavku: »Boj med frakcijami v radikalni stranki in boj med Davidovičem in Marinkovičem med demokrati se vrši po *sugestiji od zgoraj* v cilju, da se od teh strank izcedi one »zanesljive«, ki so voljni biti *državni (režimski) in ne ljudski poslanci,* ki bodo slepo podpirali *težnje kamarile* okoli tajinstvenega »Političnega glasnika«, ki vodijo v diktaturo in fašizem.«, kakega priznanja ali omalovaževanja Njegovega Veličanstva Kralja ni najti. Članek se peča z Vukičević-Koroščevim blejskim paktom« in izvaja, da sedanja vlada pripravlja pravno podlago za fašistično diktaturo velekapitala. Ne more se tedaj trditi, da bi bil v besedah« po sugestiji od zgoraj« mišljen kralj. To potrjuje tudi odstavek »da iz stranke izcedi one zanesljive, ki so voljni biti državni »režimski« in ljudski poslanci,« tedaj, da se izberejo zanesljivi pripadniki režima sedanjega ministrstva, oz. koalicije. Tudi pod izrazom kamerila niso mišljeni oni državniki, ki vživajo posebno kraljevo zaupanje kot svetovalci in ni razvidno, da bi si hotelo očitati, da je kralj obdan od kamerile okoli »Političnega glasnika«, tedaj o gotovih politikih, ki vzdržujejo ta list in ki po članku pripravljajo diktaturo in fašizem.

Razveljavljenje prepovedi je tedaj utemeljeno.

Deželno sodišče v Ljubljani, odd. VII., dne 28. oktobra 1927.

Da naročniki ne bi ostali brez »Enotnosti« smo priredili posebno izdajo, vkljub velikim stroškom, s katerimi je zvezano ponovno tiskanje.

Odkar so na vladi klerikalci, katerim so radikali prepustili vso oblast nad Slovenijo, se je pričela proti edinemu delavsko-kmečkemu listu »Enotnost« velika gonja. Sreski poglavarji in žandarji šikanirajo naše čitatelje z preiskavami in zaslišavanji in pri tem z grožnjami pritiskajo nanje, da se odpovedo »Enotnosti« in da si naročajo buržuazne, katipalistične liste. V mnogih slučajih so žandarji naročnikom odnesli »Enotnost« in jo niso vrnili. Mariborski sreski poglavar je sam razkril organizirano klerikalno gonjo, ko je s. A. že pred par tedni napovedoval, da bodo »Enotnost« ustavili. Zgodil se je tudi slučaj (ki je predan sodišču), da je žandar zahteval od podjetnika, da odpusti delavca, ker čita »Enotnost«.

Toda ta klerikalni naval ni uničil »Enotnosti«, nasprotno, vrste čitateljev »Enotnosti« so se ravno v tem času pomnožile in se še množijo, »Enotnost« se povečuje. Da uniči »Enotnost« gospodarsko, se je režim pričel posluževati zaplemb. Reakcionaren tiskovni zakon jim zaplembo omogočuje ob vsaki priliki.

Delavci in kmetje se niso dali preplašiti z preiskavami, zaslišavanji in grožnjami in tudi z zaplembami režim ne sme uničiti naše »Enotnosti«.

Pojačati moramo akcijo za zbiranje tiskovnega sklada, razširiti kampanjo za pridobivanje novih naročnikov in tako odbiti naval klerikalnega režima na delavsko kmečki tisk.

Živela »Enotnost«!

Proč z reakcionarnim tiskovnim zakonom!

Dosedanji rezultat kampanje za „Enotnost“.

285 NOVIH NAROČNIKOV IN 4054.50 Din TISKOVNEGA SKLADA.

Nismo dosegli v petih tednih vsega, kar smo si naložili. Do 500 novih naročnikov jih manjka še 215, do 5000 Din tiskovnega sklada pa še 945.50 Din. Vendar pa je uspeh, pri mizernih razmerah v katerih živijo delavci in kmetje v Sloveniji, precejšen in nam priča, da bomo v kratkem zastavljeno nam nalogo dosegli. **Vsi, ki so prispevali in nabirali, so nam omogočili, da smo mogli po zaplembi izdati posebno izdajo in da je današnja številka izšla na 4. straneh. Ker niso pravočasno prispeli naročeni klišeji za slike, je današnja številka brez slik, ki jih bomo pa objavili v bodočih številkah.**

Kdor hoče, da bo »Enotnost« stalno izhajala na 4 straneh ali dvakrat tedensko, to pa mora hoteti vsak zaveden delavec in kmet, ta bo tudi v bodoče pridobival novih naročnikov, zbiral in prispeval za tiskovni sklad.

Pričakujemo, da se bodo sedaj, ko imajo že pred seboj rezultat dosedanje kampanje, zganili tudi sodrugi in sodružice iz onih krajev, ki so doslej stali ob strani in da bodo tudi oni prispevali svoj del pri naši skupni akciji.

Za dvakratno tedensko izhajanje »Enotnosti«.

Sodruge, ki so dobili nabiralne pole prosimo, da nam nabiralne pole vrnejo v svrho objave!

IZKAZ TISKOVNEGA SKLADA

Od 26 26. oktobra do 2. novembra 1927.

Ljubljana: Rajer 1 Din, P. F. 13, Berdajs 0.50, »Strojnik« 10, »Dušanova« 5, Vinšek 5, »Ivan« 10, Zavoršek 2, Bajželov (Tone 2, Vinšek 2, Lubi 2. — *Borovnica:* Valenčič 5.— *Križe:* Gradišar 20. — *Hrušica:* Trtnik 5.50. — *Maribor:* Simon France 20. — *Studenci:* K. K. 5. — *Belgija:* Pepi Marn 14, Prosenc 7. — *Jesenice:* Demak 10. — *Vič:* Neimenovan 10. — *Zagozdac:* Mencej 10. — *Niš:* Kozamernik 15, Jurič 10, Mozer 10, Dedijer 10, Novak 5, Žvokl 5, Podgornik 6, Gačnik 10, Ros 10, Dimic 15, Habič 5, Renko 5, Cistarjeva 5, Gačnikova 5. — *Boštanj ob Savi:* Drstvenšek 5, Kuhar 1, Marold 4, Smeh Vinko 3, Robert Štefan 3, Bračič 6, Kuhar 1, »Ko sem čital Petejanov letak« 2, B. A. 2, Šalamon 2, Zelič 4, »Ker sem spoznal socialpatriote« 3, »Ker sem čital Petejanov letak« 2. — *Velenje:* Jan 10.50, Kališnik 10, Polanc 2.50, Neimenovana 5. — *Vrhnika:* Pečkaj 10, Trbežan, H. D. 10, N. N. 3.

Skupaj 374 Din.

V petih tednih kampanje 4054.50 Din; Od 4. septembra 1927 Din 5127.50.

OBVESTILO: Ker smo iz Zagorja podrobneje obveščeni, da niso vsi darovalci, ki smo jih zadnjič v obvestilu navedli bivši orjunaši in ker je v industrijskih krajih sploh običaj pobirati od obrtnikov, trgovcev, in gostilničarjev prispevke, in ker se take vrste prispevanje ne more smatati kot politične, izpreminjamo v prejšnji (41. št.) »Enotnosti« objavljen sklep in sprejmemo tudi te prispevke. *Uprava.*

Maske so že zdavnaj padle!

(Dopis iz Zagorja.)

V eni zadnjih številk »Del. politike« so socialpatriotje zagnali huronsko vpitje: Glejte jih, dekalistov, od orjunašev dobivajo denar.

Mi smo dozdaj slišali vsak dan, da iz Moskve dobivamo in znameniti socialpatriotje so to-skrivnost zaupali celo našemu policaju. Kar naenkrat pa so orjunaši tisti, ki nas zalagajo z dinarji. To je res hec!

Stvar je bila taka. Šli smo okoli vseh vrat pobirati za tiskovni sklad. Prišli smo tudi do trgovcev-orjunašev, ki so odvisni od delavskega zaslužka in pod tem pritiskom — ko se naša moč veča — so tudi prispevali po 10 Din. Vrhu tega je v Zagorju in v vsakem industrijskem centru **star in nesporen običaj,** da se hodi okrog vseh obrtnikov, trgovcev i. dr., kadar delavska društva prirejajo veselice, srečolove, tombole in se vsi prispevki sprejemajo ravno tako, kakor od rudniškega ravnateljstva, n. pr. smreke za mlaje na dan največjega praznika, prvega maja. Ti prispevki sploh nimajo političnega značaja, ker je običaj združen z odvisnostjo obrtnikov od delavstva.

»Delavska politika« in njen preljubi Arh, ki bo kmalu ostal brez člana v svojem tajništvu, je le napihnil vso stvar. Oddalnil se je Arh šele, ko je omenil, da gospod rudniški ravnatelj ni dal ničesar in ko je z veseljem konštatiral, da je g. ravnatelj imel prav.

Članek v »Del. politiki« hoče prikriti resnico. Toda maske so že zdavnaj padle, gospodje socialpatriotje! Ali naj jih naštejemo par?

Prvič: Na dan prvega junija, ko so zavedni delavci hiteli v Trbovlje, da odbijejo oborožen pohod Orjune, **ste vi s Krušičem in z vso drugo socialpatriotijo bili v Zagorju na veselici in ste na tej veselici peli in pili.**

Drugič: Na dan občinskih volitev ste zaradi zmage delavsko-kmečkega bloka **skupno s fašisti zagovarjali razpust občinskega sveta.**

Tretjič: Ko je bil občinski svet razpuščen, ste bili imenovani v gerentski sosvet. **Še danes sedite v njem — po milosti okrajnih glavarjev in velikih županov.**

Kar se pa denarja tiče, kdo vas vzdržuje? Vzdržuje vas buržuazija, ko vam daje delavske zbornice in bolniške blagajne proti volji delavstva v roke.

Na seji gerentskega sosveta.

Še bolj so maske padle v pondeljek zadnjega oktobra. Ponovno se je dokazalo, da so socialisti v naprednem bloku z demokrati, ko so **pri volitvi v krajevne šolske svete nastopili skupno Čobal in demokratje.**

V krajevni šolski svet za Zagorje so bili izvoljeni: Miha Čobal (soc.), Arh (soc.!!!), Polšak (dem.) Koprivc (dem.). V topliški šolski svet je izpadla volitev: Ranzinger Rihard (soc.), Bajcar (dem.) in Sedlar (dem.). Za predsednika topliškega šolskega sveta je bil postavljen M. Weinberger, industrijec, čez katerega je Arh v »Del. politiki« tako jezno udrihal.

To je bilo mogoče le, **ker so se socialpatriotje in demokratje pred sejo sporazumeli,** kajti vse glasovnice so bile enake. Kolikokrat so že padle maske, Arh?

Sporočamo vsem delavcem in kmetom Zagorja, da so na seji bili storjeni še sledeči sklepi:

Davek na ročno delo za občinske nameščence plača občina.

Pri vodovodu znaša primanjkljaj 86.000 Din. Plačati ga mora bivši gerent Korbar in sicer v obrokih.

IZ UREDNIŠTVA.

Kljub temu, da obsega današnja »Enotnost« 4 strani, je moralo ostati za prihodnjo številko več člankov in dopisov.

Javen shod vajencev na Vrhniki.

V nedeljo dne 6. novembra ob 9. uri dopoldne se vrši v salonu gostilne Jurca na Vrhniki javen shod z zahtevo po takojšnji otvoritvi šolskega pouka za vse obrtne in trgovske vajence na Vrhniki. Že drugo leto so vajenci brez šole, kljub temu da zakon zahteva obvezno obiskovanje šole. Obrtniška zadruga in občine ne storijo ničesar, da bi se začelo z poukom. Kje je Delavska zbornica in Obrtna trgovska zbornica. Slednja je saj vsako leto nekaj prispevala za obrtno-nadaljevalno šolo na Vrhniki. Stariši in varuhi vajencev, udeležite se shoda polnoštevilno.

Preganjanje „Enotnosti“.

BOROVNICA-BREG.

»Prosim oproščenja, da moram list odpovedati. Bil je pri meni žandar, popisal me od vrha do tal in potem je šel k podjetniku. Čez par minut pride k meni delodajalec in mi pove, da me ne sme več imeti v službi, ker je od države dano, da se preganja »Enotnost«.

J. P. lesni delavec.

»Ujedinjeni Železničar« v službi SSJ.«

Doslej so voditelji SŽJ še malo prikrivali, da so pod protektoratom socialpatriotske SSJ. V 21. št. »Ujedinjenega Železničarja« pa, ki brani štrajkbreherstvo je na 6. strani oficielno obvestilo Socialistične stranke, da se vrši v Celju seja njenega pokrajinskega načelstva.

Plenarna seja SŽJ, ki bo 6. novembra t. l., bo morala ugotoviti, po sklepu katerega foruma je »Ujedinjeni Železničar« postal glasilo SSJ in sklepati, če se bo še nadalje na ta način razbijalo enotnost SŽJ.

DELAVSKA TELOVADNA IN KULTURNA ZVEZA »SVOBODA« V LJUBLJANI.

vabi na

OBČNI ZBOR,

ki se bo vršil v *nedeljo, dne 11. decembra t. l. ob 9. uri predpoldne v prostorih zveze v Ljubljani, Delavski dom, Marksov trg* (Turjaški trg) št. 2/II s sledečim dnevnim redom: a) volitev komisije za pregledovanje mandatov; b) sklepanje o poročilih zvezinega odbora in nadzornikov; c) volitev zvezinega ožjega in širšega odbora, nadzornikov in razsodišča; č) sklepanje o rednih in izrednih prispevkih podružnic in včlanjenih društev; d) sklepanje o prijavljenih predlogih in pritožbah; e) slučajnosti. — Med prijavljenimi predlogi zvezinega odbora je posebne važnosti *vprašanje reorganizacije s* posebnim ozirom na razmerje podružnice ljubljanske in mariborske pokrajine ter *delovni program za bodoče leto* s posebnim ozirom na podporo Del. zbornice v Ljubljani. Podružnice se opozarja, da morajo naznaniti pismeno svoje delegate ter urediti pravočasno račune s centralo. Vsaka podružnica in društvo ima pravico delegirati največ 5 delegatov, ki imajo toliko glasov, kolikor zastopajo članov podružnice. Delegati se morajo izkazati s poverili. Podružnica mora izkazati, da je z obračuni v redu, ker sicer nima pravice do glasovanja. Zvezin občni zbor je sklepčen le če je na njem zastopana polovica članov. Če bi tega ne bilo, se vrši občni zbor eno uro pozneje, t. j. ob 10. uri, ob vsakem številu prisotnih in upravičenih delegatov.

Za odbor »Svobode«: Tuma.

Klub svobodnih slovenskih književnikov.

Dne 24. oktobra t. l. se je vršil ustanovni občni zbor Kluba svobodnih slovenskih književnikov, ki so ga ustanovili mladi slovenski književniki. Občni zbor je določil sledeči klubov program: »Klub smatra umetnost kot važno izrazilo človekovega duševnega življenja v borbi za svobodo človekovo, ki stremi po dosegi socialne enakosti, vključujoči na tej nadaljno oblikovanje in pospeševanje kulturnega slovenstva. Zato klub odklanja vsako umetnost, ki po svoji tendenci ali pa povdarjeni breztendenčnosti škoduje temu stremljenju. Poleg tega smatra umetnika kot važnega tvorca pri progresivnem, človeštvo osvobojujočem delu. Umetnik je delavec, ki zasluži za svoje delo zasluženo plačilo, kakor vsak drug intelektualni ali ročni delavec človeške družbe. Izrecno je proti literarnemu zastonjkarstvu, ki podpira eksploatacijo umetnikov. Klub zastopa strokovne interese svojih članov napram revijam, založbam itd., ter je sploh zoper vsako eksploatacijo človekovih delovnih sil.« Za predsednika je bil izvoljen Bratko Kreft, za tajnika Tone Seliškar, za blagajnika Miran Jarc.

ZAHVALA.

Vsem, ki so me za časa mojega dveletnega zapora in za časa moje brezposelnosti podpirali, izrekam sodružno zahvalo.

Delu čast in oblast!

Viktor Kokalj.

V CELJU

se dobiva »Enotnost« v trafiki Likar na Kralja Petra cesti 37.

Sodrug! Poravnaj naročnino in priloži svoj del k tisk. skladu.

Ustroj Unije Socialističnih Sovjetskih Republik (USSR).

Kako je proletariat rešil narodnostno vprašanje v svoji državi.

Nad dvesto let je carizem nasilno podjarmljal eno narodnost za drugo, vodeč politiko narodnostnega zatiranja, ki je šla zatem, da male narode popolnoma uniči, da jih asimilira in vstvari rusko »narodno in državno edinstvo«. Ruskim carskim vojakom so sledili v novozasedene pokrajine kolonizatorji, ki so s caristično knuto in kozaškim bičem nastopali kot kulturonosci v zasedenem ozemlju. Razumljivo je, da je pri podjarmljenih narodih (Ukrajinci, Poljaki, Finci, narodi na Kavkazu) nastalo strašno sovraštvo proti carizmu in proti vsemu, kar je ruskega.

Po oktoberski revoluciji 1917 je stala pred sovjetsko vlado težka naloga, združiti vse elemente, ki jih je caristična politika medseboj izigrala, ki niso zaupali ničemur, kar je bilo ruskega in ki so še sumili, da se tudi pod sovjetskim praporom skriva politika rusificiranja. Danes lahko rečemo, da vsi narodi, ki prebivajo v Uniji, v sovjetski vladi ne vidijo več tlačiteljev, temveč resnične zaščitnike vseh narodov Unije.

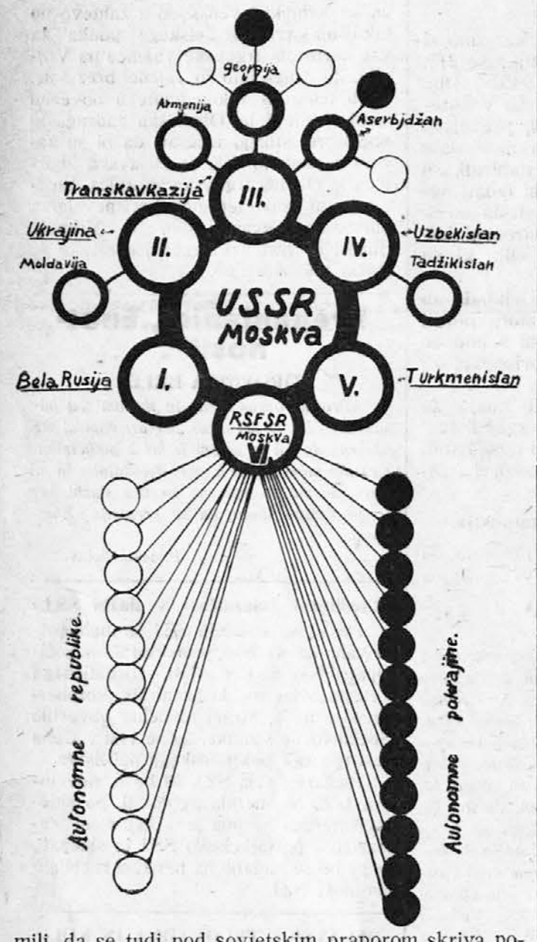

Današnja *U*nija *S*ocialističnih *S*ovjetskih *R*epublik (USSR) je unija (zveza) šestih samostojnih sovjetskih republik. V USSR so združene samostojne sovjetske republike: *Bela Rusija* z glavnim mestom Minskom; *Ukrajina* z glavnim mestom Harkov; *Transkavkazija* z glavnim mestom Tiflis; *Uzbekistan* z glavnim mestom Samarkand; *Turkmenistan* z glavnim mestom Poltorack in *Ruska Socialistična Federativna Sovjetska Republika* (RSFSR) z glavnim mestom Moskva.

Vsaka izmed teh republik ima po ustavi in še po posebnih pogodbah vsak čas pravico izstopiti iz Unije in postati popolnoma neodvisna. Pravica *»samoodločbe narodov do odcepitve«* je v USSR vsakemu narodu zagotovljena. Na podlagi tega načela, izkoriščajoč pravico »samoodločbe do odcepitve« so se v prvem letu po revoluciji tudi odcepile: Finska, Letonska, Litva.

Mnogi so pričakovali, da bo politika popolne samoodločbe privedla do popolnega razpada obsežne carske države. Zgodilo pa se je nasprotno. Narodi, ki so pod carskim režimom zatirani in brezpravni bili prisiljeni v sestavu carske Rusije, so sedaj — ko se vsakemu narodu daje vse pravice in ko se posveča največja pozornost posebnostim in potrebam naroda in njegovim manjšinam — iskreni pristaši Unije, ki je danes mnogo trdnejša kot preje caristična Rusija. Delavci in kmetje raznih narodnosti čutijo nevarnost, ki jim preti od imperializma in kapitalizma in se združujejo v Unijo, vstvarjajoč skupno orožje za obrambo pred imperializmom.

Pravica samoodločbe je priznana vsakemu narodu in vsaki narodnostni manjšini, čeprav biva na ozemlju USSR 165 narodov. Med temi narodnostmi so všteti vsi narodi, tudi taki, ki štejejo po par tisoč ljudi, ali celo samo po par sto (Iškanci). Nad 1 milijon imajo Veliko Rusi (70 milijonov), Ukrajinci (25 milijonov), Belorusi (4 milijone), Kirgizi (4 milijone), Židje (1,700.000), Azevbedžani (1½ mil.), Moldavci (1·3 mil.), Armenci (1·1 mil.), Georgijci (1·09 mil.), Nemci (1·4 mil.), Uzbeki, Volga-Tatari, Baškiri itd. štejejo pod milijon ljudi.

Zato ima vsaka izmed šestih USSR priključenih sovjetskih republik v svojih mejah manjše samostojne republike in samostojne (avtonomne) pokrajine. V RSFSR je združenih 11 samostojnih republik in 12 avtonomnih pokrajin. Vsaka nekaj tisoč ljudi broječa narodnost ima pravico konstituirati se kot avtonomna edinica in opravljati vse državne posle v svojem jeziku.

Tudi iz zunanje politike USSR je razvidno, da ni namen sovjetske oblasti zavojevanje in podjarmljenje drugih narodnosti in novih pokrajin, temveč da brani USSR povsodi samostojnost narodov. S Turčijo je caristična Rusija vodila mnogo vojn radi morskih ožin ob Bosporu in Carigrada. Sovjetska vlada se je vseh teh carističnih zahtev odrekla in vrnila Turčiji del njenega ozemlja. Isto tako je postopala USSR napram Perziji in Kini, kjer se je odrekla vseh privilegijev iz carske dobe, ki so tlačili te narode.

Kalinin, predsednik USSR, je na koncu predavanja, ki ga je imel pred novinarji iz vsega sveta, v tem vprašanju izjavil: »Vsa ta težka vprašanja smo mogli rešiti, ker pri nas izginja razlog za zatiranje narodov — izkoriščanje človeka po človeku, kapitalizem. Mi nimamo velike buržuazije in zatiranju narodnosti je vzeta podlaga.«

Iz življenja današnjih voditeljev proletarske države.

KALININ, MIHAEL IVANOVIĆ,

predsednik izvrševalnega komiteja, predsednik republike USSR, je s **kmetov** iz tverske gubernije. Do 13 leta je bil doma in se je sam naučil čitati in pisati. Ko je končal ljudsko šolo, je postal lakaj pri sosednji veleposestnici. To službo je pa izvrševal slabo, bavil se je večinoma s čitanjem. Odšel je v Peterburg in se izučil za **strugarja.** Kot tak je delal v veliki tovarni Putilova in s 23 leti (l. 1898) postal član ilegalne socialdemokratične organizacije. Začel je pisati v delavske liste. Čez leto dni je bil obenem z 52 tovariši aretiran in po 10 mesečnem zaporu pregnan v Tiflis. Med tamošnjimi izgnanci in delavci je vodil zelo aktivno revolucionarno delo, postal zato v očeh oblasti nevaren ter bil kot izgnanec prepeljan v Revalj, kjer je zopet bil vsled aktivnega dela na organiziranju estonskega proletariata aretiran. Bil je obenem z 41 sodrugi od carskih žandarjev v Petrograjskih zaporih prebatinan (nekaj med njimi jih je vsled batin umrlo) in po 6 mesečnem zaporu ponovno izgnan v Revalj, od tam pa leta 1904 v Sibirijo. Za časa revolucije leta 1905 se je oproščen vrnil v Peterburg, kjer je zelo aktivno deloval v centralni zvezi kovinarjev in v organizaciji stranke boljševikov. Bil je večkrat aretiran in ko v Peterburgu ni več mogel dobiti dela, se je vrnil na kmete in kmetoval. L. 1909 je stopil v službo pri moskovskem tramvaju in bil čez leto dni spet izgnan iz Moskve, nakar je bil zopet aretiran v Peterburgu. Od l. 1913 je delal v tovarni »Ajvaz«, kjer je ustvaril močno organizacijo in vodil srdit boj proti eserom (malomeščanska socialistična stranka). V prvih dneh vojne je Kalinin po nalogu stranke na ogromnem zboru delavcev nastopil proti vojni. Ko so ga pozneje (l. 1916) izsledili, je bil aretiran, odsedel eno leto ječe, nakar mu je bilo določeno pregnanstvo v Sibirijo. Tja pa ni šel, ker je prej izbruhnila marčna revolucija. Zopet je delal najaktivnejše in je pri drugih občinskih volitvah v Petrogradu (še pred novembersko revolucijo 1917) bil izvoljen kot boljševik za župana.

V marcu 1919 je po smrti **Sverdlova** postal predsednik izvrševalnega odbora Unije Socialističnih Sovjetskih Republik. Na seji tega odbora 30. marca 1919. leta je o njegovi kandidaturi rekel Lenin sledeče: »Vprašanje razmerja k srednjim kmetom stoji pri nas bolj ostro kot pri naših tovariših v Evropi in mi moramo napraviti tako, da bo na čelu sovjetske oblasti stal sodrug, ki bi mogel dokazati, da bo naše razmerje k srednjim kmetom resnično to izvedeno v življenju, kot je določil strankin kongres. —Mi vemo, da lahko rešimo to nalogo, če najdemo sodruga, ki združuje v sebi življenske izkušnje in poznanje z življenjem srednjega kmeta, in jaz mislim, da kandidatura, o kateri ste čitali danes v časopisih, odgovarja vsem tem pogojem. To je — kandidatura **Kalinina.«**

RIKOV, ALEKSEJ IVANOVIĆ,

predsednik sveta ljudskih komisarjev (ministrski predsednik), je sin kmeta. Očeta mu je gospodarsko uničil požar in je pozneje v mestu Saratovu umrl na koleri. Rikov je kot dijak stopil v stike s političnimi pregnanci in postal v njih družbi in s temeljitim študijam marksist. Vstop na univerzo v Moskvi in Petrogradu mu je bil prepovedan, zato je šel v Kazan, kjer je aktivno vodil social-demokratično organizacijo, delavske krožke in dijaško gibanje. Organizacija je bila odkrita policiji in Rikov je sedel 9 mesecev ter bil izgnan v Saratov. Vsled organizacije prvomajske demokracije l. 1902 (star je bil tedaj 21 let) v Saratovu, ki jo je policija s silo razgnala, je bil zopet aretiran, je sedel v Petrogradu in v Saratovu, odkoder je pobegnil za mejo, kjer se je seznanil z Leninom in postal eden najbližnjih njegovih učencev. Vrnil se je z mandatom strankinega vodstva v Rusijo in delal aktivno v mnogih industrijskih centrih ter v Moskvi. Ko se je vrnil s III. kongresa stranke, je bil v Petrogradu aretiran. V revoluciji l. 1905 je bil član petrograjskega sovjeta kot predstavnik boljševikov. Ni se dal aretirati in je bežal v Moskvo, sodeloval pri oboroženi vstaji decembra 1905, odtam je bežal v Odeso, kjer se je boril z menjševiki. Vrnil se je v Moskvo, kjer je živel s potnim listom ranocelnika (feldšera) Suhoručenka. Bil je odkrit in aretiran, toda zbežal je in bil čez eno leto ponovno aretiran ter izgnan v Samaro. Od tu je zbežal za mejo. Ko se je vrnil, je prišel zopet v ječo, ker so ga špijoni v inozemstvu nadzorovali. Obsojen na triletno pregnanstvo v severne pustinje. Odtod je po dveh letih zbežal v inozemstvo, odkoder se je z mandatom, da organizira strankin kongres vrnil v Rusijo. Izdal ga je provokator Brjandinski in sedel je dve leti. Leta 1913 je bil po nekoliko mesecih svobodnega delovanja v Moskvi zopet aretiran in pregnan za štiri leta v Sibirijo. Neutrudljiv, zbeži v Samaro, a pade zopet v roke policiji, ki ga spravi pod strogim nadzorstvom v Sibirijo. Tam je bil do marčne revolucije. Med marčno in novembersko revolucijo vodi boljševiško frakcijo v moskovskem sovjetu. Organizira skupaj z drugimi osvojitev oblasti. Po zmagi boljševikov prevzame najodgovornejše delo prehrane Moskve in preskrbe rdeče armade. Od l. 1905 je neprestano član centralnega odbora boljševiške stranke. Od l. 1921 je bil namestnik predsednika sveta ljudskih komisarjev, Lenina. Po Leninovi smrti je bil izvoljen na njegovo mesto za predsednika Sovjeta ljudskih komisarjev.

STALIN (DŽUGAŠVILI IOSIP VISARIONOVIĆ)

je sin gruzinskega kmeta in čevljarja. Namenjeno mu je bilo, da prevzame očetovo obrt. Slučajno pa so ga vzeli v eno izmed bogoslovnic, ki jih je vsepovsod otvarjala ruska vlada, da si v njih vzgaja nove kadre izobraženih mračnjakov za boj proti revolucionarnim gibanjem. Iz bogoslovja pa so mladega Džugašvilija izključili »vsled nezanesljivosti«. S 17 leti (1896. l.) je stopil v socialdemokratično stranko, deloval najprej kot voditelj dijaških marksističnih krožkov, potem vodil agitacijo med delavci v Tiflisu, Baku in Batumu. Organiziral je batumske demonstracije l. 1902, a ne zastonj. Poldrugo leto ječe in triletno izgnanstvo v Sibirijo — to mu je bilo plačilo. Po enem letu je iz Sibirije zbežal in ilegalno živel ter delal. Imel je različna imena. Oprijelo se ga je ime Stalin in prav za prav, postalo njegov priimek kot pri Vladimiru Iljiču Uljanovu ime Lenin. Za časa revolucije 1905. l. in do l. 1908 je zelo aktivno deloval organizacijsko in žurnalistično kot boljševik, dobro se krijoč pred policijo. Potem ga je dobila »ohranka« drugič v roke. Po zaporu je bil pregnan v Vologodsko gubernijo na daljni sever. Njegova revolucionarna natura pa mu ni dopustila, da bi živel tam brez dela. Zbežal je, a ni dolgo bil svoboden; ponovno aretiran in bil obsojen na šestletno izgnanstvo še dalj. Po enem letu je zopet zbežal. Po nekaj mesecih aretiran, je bil pregnan v aprilu 1912. zopet na sever za 3 leta. Septembra je zopet v Peterburgu. Zadnjič je bil aretiran marca l. 1913 in izgnan v severno Turuhansko ozemlje, ki leži za polarnim krogom. Tam je prebil 4 leta. Osvobodila ga je marčna revolucija. V kratkih razdobjih med aresti in izgnanstvu, vedno ilegalno živeč, pod stalnim nadzorom ohranke, je izvrševal vztrajno, odgovorno strankino delo. Vodil je boljševiško funkcijo v četrti dumi (parlamentu), seveda od zunaj. Bil je urednik boljševiškega dnevnika »Pravde«. Po marčni revoluciji je bil urednik »Pravde« in po njeni ustavitvi drugih glasil centralnega odbora boljševiške stranke. Po zavzetju oblasti je postal ljudski komisar za narodnosti, pozneje ljudski komisar delavsko-kmečke inšpekcije. Bil je član revolucionarnega vojnega sveta (ki je vodil rdečo armado v državljanski vojni). Danes je generalni tajnik centralnega odbora ruske komunistične stranke.

TOMSKIJ (JEFREMOV) MIHAEL PAVLOVIĆ.

predsednik vseunijskega centralnega sveta strokovnih organizacij, je prišel že kot 13leten deček v tovarno. Delal je v kartonažni, tobačni in v kovinskih tovarnah. Z 21 leti se je izučil za litografa. L. 1903 mu je prišla v roke ilegalna socialistična literatura in čez eno leto je vstopil v socialdemokratičen krožek. Za časa revolucije l. 1905 je bil v Revalu član sovjeta in organizator kovinarske strokovne organizacije. Kot tak je bil l. 1908 aretiran, zaprt v celici za obsojene na smrt. Po štirih mesecih je bil izgnan v Sibirijo, odkoder je zbežal čez dva meseca. V mestu Tomsku je dobil prvo »javko« — odtod začenja njegov psevdonim Tomski. Pod drugim imenom se je naselil v Peterburgu, dobil delo v tovarni Kajmoviča in aktivno delal v strokovnem gibanju in v strankini petrograjski organizaciji kot delegat, katere se je udeležil tudi V. kongresa stranke v Londonu. V novembru 1907. l. je zajela ohranka ves peterburški odbor boljševiške stranke in Tomski je bil obsojen na eno leto težke ječe. S pomočjo svoje žene in drugih sodrugov se je rešil, a je bil v treh mesecih zopet aretiran in je sedel celo leto v samotni celici. Po zaporih se je marljivo izobraževal, predvsem v marksizmu. Potem, ko je odsedel, je šel v Pariz, odkoder pa se je kmalu vrnil v Moskvo in delal v vseh forumih stranke (v krajevnem, okrožnem in pokrajinskem odboru). Po odkritju tiskarne podzemskega časopisa »Delavski prapor«, ga je policija pazno iskala in ga aretirala na kolodvoru v Petrogradu. Nato je sedel dve leti v samotni celici, strogo zastražen. Vsled pripadanja k stranki, ga je moskovsko sodišče obsodilo na pet let robije (katoržnih rabot). Od l. 1911 do l. 1916 je bil v katorgi v Butirkah, nakar je bil pregnan v Sibirijo v večno pregnanstvo. Marčna revolucija ga je osvobodila in po sedmih letih je spet prišel v stik s svetom. Šel je v Petrograd in po razgovoru z Leninom začel zopet delati v stranki, najprej v porohovskem rajonu, potem v petrograjskem odboru. Še pred novembersko zmago je šel v Moskvo in začel delati v strokovnem gibanju. Od l. 1922 je predsednik centralnega sveta ruskih strokovnih organizacij.

BUHARIN, NIKOLAJ IVANOVIĆ,

glavni urednik centralnega glasila boljševiške stranke »Pravde«, je sin profesorja in je študiral gimnazijo ter pravo na moskovski in dunajski univerzi. Kot osemnajstleten mladenič je l. 1906 stopil v boljševiško stranko in je v najhujši dobi reakcije do l. 1910 zelo aktivno, požrtvovalno in uspešno vršil strankino delo v Moskvi in stal tudi na čelu študentovskih revolucionarnih gibanj v tem času. Leta 1910 je bil aretiran, odsedel eno leto ječe in bil prognan v Sibirijo. Od tu je zbežal v inozemstvo, kjer je bil do marčne revolucije. Udeleževal se je aktivno v delavskih gibanjih Nemčije, Avstrije, Švice, Švedske, Norveške in Amerike. Povod je organiziral delavske krožke in vodil revolucionarno propagando proti oportunizmu. Poglobil se je v intenzivni študij marksizma in postal eden največjih njegovih teoretikov. Po marčni revoluciji je delal v Moskvi kot žurnalist in voditelj moskovske boljševiške organizacije. Na VI. kongresu stranke (1917) je bil izvoljen v njen centralni odbor. Od l. 1918 je glavni urednik »Pravde«, član centralnega izvrševalnega odbora USSR itd.

TROCKIJ, LEV DAVIDOVIĆ,

je sin kolonista-kmeta in je dokončal realno šolo v Nikolajevu, kjer je začel organizirati delavce v Južnoruski delavski zvezi. Ko je gibanje l. 1898 zavzelo širši razmah, je aretirala policija vso nikolajevsko organizacijo, med drugimi tudi 19 letnega Trockega. Presedel je v raznih ječah dve leti, bil obsojen na 4 leta prognanstva v Sibiriji, odkoder je po dveh in pol letih zbežal v inozemstvo. Tu je pristopil k uredništvu »Iskre«, ki jo je izdajal Lenin. Na II. kongresu ruske socialdemokratične stranke, kjer je prišlo do razkola med večino (boljšinstvom) in manjšino (menjšinstvom), je v začetku držal z Leninom, proti koncu kongresa pa stopil v blok z menjševiki. Stal je pozneje do svetovne vojne vedno bližje menjševikom, v svetovni vojni je pa zavzel centrum. V revoluciji l. 1905 je zavzel proti menjševikom in proti boljševikom posebno stališče »permanentne revolucije«. Kljub temu, da tega stališča dejanski razvoj ni potrdil, je osebno v revoluciji l. 1905 igral veliko vlogo kot član petrograjskega sovjeta in po aretaciji Hrustaleva kot njegov predsednik. 3. decembra so bili vsi člani tega sovjeta aretirani in po poldrugem letu prepeljani v Sibirijo; od tu je Trockij takoj drugi dan zbežal v inozemstvo in sicer na Dunaj. Deloval je žurnalistično v ruskem, pa tudi avstrijskem, in nemškem delavskem časopisju vsled česar je postal eden najbolj poznanih ruskih socialdemokratov v Evropi. V svetovni vojni je izdajal v Parizu svoj ruski list, zavzemajoč centrumaško stališče. Iz Francije je bil l. 1916 izgnan, čez par mesecev iz Španije, kjer je bil tudi zaprt — vsled protivojne agitacije. Nato je šel v Ameriko, kjer je svojo agitacijo nadaljeval. Ob izbruhu marčne revolucije je hitel domov, a so ga zajeli Angleži in zaprli. Osvobojen je bil na zahtevo petrograjskega sovjeta. Kmalu po svojem prihodu v Rusijo je stopil v boljševiško stranko in je v novemberski revoluciji igral veliko vlogo kot njen največji agitator. Po njej je bil ljudski komisar za zunanje zadeve, nato komisar za vojne zadeve. Zavzemal je tudi druga odgovorna mesta. Tudi po vstopu v boljševiško stranko je med večino in njim prišlo često do raznoglasij. Vse diskusije v njej v teh desetih letih so se vrtele okrog vprašanja »trockizma«, kot posebne politične ideologije (naziranja) o razvojnih potih ruske in proletarske revolucije.

DELAVSKI ODER V LJUBLJANI.

Pod okriljem delavske in kulturne zveze »Svobode« se snuje v Ljubljani Delavski oder, katerega namen je gojiti dramatiko med delavstvom. V Ljubljani se udejstvujejo kot dramatični diletanti klerikalni in demokratski odri, le delavstvo si do sedaj ni zmoglo ustanoviti lastnega diletantskega gledališča. Ker se meščanski odri in Narodno gledališče sploh nič ne brigajo za moderno proletarsko dramatiko, je tem nujnejša potreba in dolžnost, da si slovenski proletariat takega ustvari. Ni treba navajati, da igrajo v raznih drugih državah ravno taki delavski odri veliko vlogo v izobraževalnem delu proletariata. Vsekakor je treba zbrati vse mlade sile v Ljubljani, da se ideja uresniči. Apeliramo predvsem na mlade sodruge in sodružice, da se čim številnejše prijavijo k Delavskemu odru. Prijave sprejema centrala »Svobode«, Marksov trg 2./I. vsak dan od 8. do 12. ure ali pa tudi pismeno. — Za pripravljalni odbor: **Krejt Bratko.**

John Reed:*

Deset dni, ki so pretresli svet.

Ob svetlobi ulične svetilke sem prečital enega izmed mnogih letakov:

»DRŽAVLJANI RUSIJE!

Začasna vlada je strmoglavljena. Oblast je v rokah Revolucionarnega vojnega komiteja, organa Sovjeta delavskih in vojaških delegatov, ki vodi petrograjski proletariat in garnizijo.

Cilji, za katere se je ljudstvo borilo, se bodo uresničili: Takoj bomo predložili demokratičen mir, razlastili veleposestnike, postavili kontrolo delavcev nad industrijo in postavili vlado sovjetov.

Živela revolucija delavcev, vojakov in kmetov!

Revolucionarni vojni komite,
Petrograjski sovjet delavskih in vojaških delegatov.«

*

Na stopnicah sem srečal Rjazanova. Na pol vesel, na pol prepaden mi je zaupal, da je komisar za trgovino in da nima niti pojma o trgovini. V kavarni gornjega nadstropja je sedel v kotu sam za sebe človek v suknji in obleki iz kozje kože in s popolnoma zaraslim obrazom. Mislil sem, da spi, a sem se motil. S plaho vnemo je čečkal po zamazani kuverti in češče zvečil svoj cvinčnik. Bil je Menjšinski, komisar za finance. Vsa kvalifikacija za njegov posel je bila v tem, da je bil svojčas knjigovodja v neki francoski banki. Ti ljudje, ki so prihajali iz pisarne Revolucionarnega vojnega komiteja, ki so divjali po hodnikih in še mimogrede v teku čečkali na male lističe — to so bili komisarji, ki so jih pošiljali na vse štiri strani Rusije, da poučijo ljudstvo, da prepričajo nasprotnike ali pa da jih prisilijo, z argumenti in orožjem, kakor pač nanese.

*

Če so sploh kedaj bili ljudje osamljeni, je to bila pač peščica boljševikov v tistih klavrnih, mrzlih jutrih in v viharju, ki je divje besnel z vseh strani. S hrbtom ob zid se je boril Revolucionarni vojni komite za svoje življenje. »Pogum, še enkrat pogum, venomer pogum!« Ob petih zjutraj so rdeči gardisti zasedli državno tiskarno, zaplenili tisoče izvodov protestnega razglasa Dume in zatrli izhajanje Uradnega lista. Vsi meščanski časopisi so bili zatrti. Ko smo po 12. uri prišli na Nevski, se je pred magistratom zbrala ogromna množica meščanov, ki je napolnila celo cesto. Tu pa tam so stali rdeči gardisti in mornarji z nasajenimi bajoneti, vsak izmed njih obdan s po sto možmi in ženskami — pisarji, študenti, kramarji, — ki so dvigali pesti, jim pretili in zasmehovali. Nikoli nikjer v zgodovini se ni godilo kaj takega. Na eni strani par delavcev in navadnih vojakov, ki so bili oboroženi in predstavljali zmagovito revolucijo — in pri vsem tem popolnoma siromašni; na drugi strani cela besna drhal ljudi, ki so po kosilu nosili svoje trebuhe po promenadi »Pete ulice« in kričali psovali: »Izdajalci!, Provokateri!«

Iz mraku Nevske ulice je prišla dolga dvojna vrsta kolesarjev s puškami preko ramen. Ustavili so se. Ljudje se gnetejo krog njih in vprašujejo vsevprek.

»Kdo ste vi? Odkod ste prišli?« je povprašal star, debel človek s cigaro v ustih.

»Dvanajsta armada; prišli smo s fronte branit sovjete pred prokleto buržuazijo.«

Besno so zakričali: »Ah! Boljševiški žandarji! Boljševiški kozaki!«

*

Pred Smolnijem je stal avtomobil. Neki navidez brezpomembni človek, z debelimi očali je stal naslonjen na avtomobil in tiščal svoje roke v žepih svoje siromašne suknje. Visok, bradat mornar, s svetlimi očmi kot mladenič, je stopal nemirno sem ter tja, zmedeno se igral z velikim revolverjem, ki ga ni nikdar spustil iz rok. Ta dva sta bila Antonov-Ovsenko in Bibenko.

Ljudska komisarja za vojsko in mornarico se odpravljata pregledat revolucionarno fronto. Ali nas bosta vzela s seboj? Ni mogoče. Avtomobil je imel prostora le za pet ljudi: za oba komisarja, za dva ordonanca in za šoferja. Kljub temu je neki moj ruski znanec, ki ga kratko imenujem Trusiška (= »bojazljivček«), popolnoma ravondušno splezal v avtomobil, se usedel. Na noben način se ni dal pregnati.

Nimam nobenega vzroka, da ne bi verjel, kar mi je Trusiška pripovedoval o tem popotovanju. Ko so se vozili po Suvorovskem prospektu, se je nekdo domislil, da bi bilo dobro vzeti s seboj kaj prigrizka. Potovali bodo mogoče 3 do 4 dni in to po ne baš bogati pokrajini. Ustavili so se. Denar? — Komisar za vojsko je brskal po svojih žepih. Imel ni niti kopejke. Komisar za mornarico je bil popolnoma suh in šofer prav tako. Tako je moral kupiti Trusiška.

Ko so zavili v Nevski, se je avto pokvaril.

»Kaj sedaj?« vpraša Antonov.

»Rekvirirati moramo drug avtomobil,« pravi Bibenko in pokaže na svoj revolver. In Antonov, ki je stal sredi ceste, je zaustavil avto, ki ga je šofiral neki vojak.

»Rabim ta avtomobil,« je dejal.

»Tega ne boste dobili,« je odgovoril vojak.

»Ali veste, kdo sem jaz?«

»Mi je prav vseeno, pa če ste sam hudič. Avtomobil je last I. mašinengever-regimenta. Potrebujemo ga za prevoz municije. Ne morete ga dobiti.«

Rešili so se iz te smole šele, ko se je pripeljal avto z italijansko zastavo. (Za časa nemirov so prepisovali privatne avtomobile na ime inozemskih konzulatov, samo da jih ne bi zaplenili.) Tega so si prilastili.

V Narvski zastavi (zahodno od Petrograda) je hotel Antonov govoriti s komandantom rdečih gardistov. Peljali so ga do mestne meje, kjer je par sto delavcev kopalo strelske jarke in pričakovalo kozakov.

»No, kako gre?« vpraša Antonov.

»Vse je v redu, sodrug!« je odgovoril komandant. Razpoloženje vojaštva je sijajno. Le eno je: municije nimamo.«

»V Smolniju je imamo precej,« je odgovoril Antonov. »Dal vam bom potrdilo.« Iskal je po žepih. »Ali ima kdo kos papirja?«

Bibenko ni imel ničesar, pravtako ne kurirji. Trusiška je moral dati svojo beležnico.

»Hudič, svinčnika nimam. Kdo ima svinčnik?« je zakričal Antonov.

Lahko si že mislite, da je izmed vseh edino Trusiška imel svinčnik.

*

Vračali smo se domov. Na Znamenskem trgu, pred Nikolajevim kolodvorom se je zbrala razburjena množica. Bilo je več tisoč oboroženih mornarjev.

Poslušali so člana izvrševalnega odbora železničarjev, ki jim je govoril s kolodvorskih stopnic:

»Sodrugi! Mi vas ne moremo peljati v Moskvo. Mi smo nevtralni. Mi ne bomo vozili vojaštva ne z ene ne z druge strani. Mi vas ne moremo vzeti s seboj v Moskvo. Že sedaj besni tam strašna meščanska vojna.«

Mornarji so divje kričali v govornika in se gnetli naprej. Naenkrat se odpro stranska vrata in med njimi se pojavita dva ali celo trije bremzarji in kurjači.

»Semkaj noter, sodrugi!« so kričali. »Mi vas prepeljemo v Moskvo — ali magari v Vladivostok, kamorkoli hočete. Živela revolucija!«

*) Ameriški sodrug, publicist in književnik John Reed, se je za časa ruske revolucije mudil v Rusiji, imel dostop na vsa zborovanja in seje. Svoja opazovanja je spisal v knjigo »Deset dni, ki so pretresli svet«, iz katere priobčujemo par odlomkov.

Stanovanjsko vprašanje v Moskvi.

Najhujše je momentano v Moskvi stanovanjsko vprašanje. Medtem, ko je po drugih mestih bilo mogoče sproti graditi stanovanjske hiše in je povsod dovolj stanovanj, je v Moskvi še vedno hudo pomanjkanje stanovanj. Vedeti je treba, da je iz provincialnega glavnega mesta postala Moskva glavno mesto cele USSR in da je število stalnega prebivalstva narastlo od 1,700.000 pred vojno na 2 miljona. Prihajajo pa poleg teh v Moskvo dnevno tisoči tujcev, delegati iz notranjosti, iz inozemstva, trgovci itd. Stanovanjska kriza, ki je velika, pa je vendar drugačna, kot pri nas v Nemčiji, kjer obstoja pomanjkanje stanovanj samo za revne, medtem, ko imajo bogati velika stanovanja.

Tukaj v Moskvi trpijo na pomanjkanju stanovanj vsi, sovjetski komisar ne manj kot brezposelni. Stanovanja se strogo racionalizirajo, minimum znaša 9 m² na osebo.

Stanovanjske najemnine se ravnajo po velikosti stanovanja in po prejemkih najemnika, pri čemur imajo prednost oni, ki delajo v državnih podjetjih. Brezposelni ne plačujejo nobene najemnine. Večina hiš je po revoluciji postala last mesta. Najemnine so zelo nizke. Pri plači 70 do 90 rubljev (2100 do 2900 Din) mesečno plača delavec za dve sobe in kuhinjo 3 rublje (90 Din) mesečno. Najemnine se ne smejo zvišati, če se obenem ne zvišajo mezde.

Medtem, ko je v Moskvi sami pomanjkanje stanovanj še občutno, je po drugih mestih že dovolj stanovanj.

Pregled leningradske elektrarne.

Iz knjige »Istina o sovjetskoj Rusiji«, ki je izšla lansko leto v Zagrebu, objavljamo dva skrajšana odstavka:

V družbi mnogih strokovnjakov smo posetili leningradsko elektrarno. Prepričali smo se, da se sedanja uprava z uspehom trudi, da elektrarno v vsakem pogledu prilagodi najmodernejšim zahtevam. Leningrad in okolico preskrbljuje z električnim tokom pet postaj z skupno 80.000 Kw strojnega delovanja. Kilovatna ura stane 18 kopejk, napram 32 kopejkam pred vojno. Delavci dobivajo do 10 Kw brezplačen tok. V prvih 6 mesecih 1925 leta je imelo podjetje 5 miljonov rubljev dobička, ki se je vporabil v največjem delu za tehnično spopolnitev podjetja.

Plače delavcev in nameščencev naraščajo s gospodarskim napredkom podjetja. V juniju 1925 so dobivali mesečno: mehanik za električna merila 103 do 196 rubljev (3000 do 5000 Din), nadkurjač 120 rubljev (3600 Din), kurjač 98 rubljev (2900 Din), strojnik 98 rubljev, nadzornik oklopnic 111 rub. (3300 Din), ključavničar 102 rublja (3000 Din).

Nameščenci so imeli sledeče mesečne plače: rdeči direktor 192 rubljev (5700 Din), tehnični direktor 300 rubljev (9000 Din), upravnik 360 rubljev (10.800 Din), pomočnik upravnika 320 rubljev (9600 Din) inženir 350 rubljev (10.500 Din) inženir za električna merila 225 rubljev (6700 Din) inženir za kotle 360 rubljev (10.800 Din), pomočnik inženirja za kotle 225 rubljev (6700 Din) in poleg tega brezplačno stanovanje, kurjavo in razsvetljavo. Delavci dobivajo delovno obleko brezplačno od podjetja.

Opomniti moramo, da je najvišja plača, ki jo more dobiti komunist 192 rubljev, ker je ta maksimum določila komunistična stranka za vse svoje člane, tudi za komisarje. Višje plače pa imajo strokovnjaki, ki jih kličejo tudi iz inozemstva.

O članih komunistične stranke.

Postati član komunistične stranke USSR ni lahko. Pokazati se mora na delu, kdor hoče postati član stranke. Pripadnost k komunistični stranki ni lahka stvar. Poleg dela v svojem poklicu je vsak član obvezan delati kot odgovoren funkcionar še v različnih institucijah: v obratnem svetu, v celici, v propagandnih in izobraževalnih krožkih. Za lastno in za družinsko življenje mu ne preostaja nobenega časa. Stranka zahteva od člana absolutno disciplino, če dobi sklep stranke, ga mora takoj brez odklevanja izvršiti. Tudi materielno, (gmotno) in član stranke na boljšem, ker ne sme dobivati plače preko določene višine in mora plačevati še precejšne prispevke stranki. Vsa važna in odgovorna mesta v USSR upravljajo strankini člani. — V stranki morajo po sklepu kongresa biti delavci iz obratov v večini.

O cerkvi.

Cerkev in država sta strogo ločeni. V času lakote 1921 do 1922 je država prodala precej cerkvenih zakladov, da je za izkupiček mogla dobaviti hrane. Ne preganja se nobeno cerkev, ne daje se jim pa tudi nobene državne podpore. Državljani, ki hočejo imeti duhovnika in cerkve, jih imajo lahko, če jih hočejo plačevati in vzdrževati iz lastnih sredstev. Stari cerkveni prazniki obstojajo pod drugimi imeni, poleg njih pa tudi novi boljševiški. Proti religiji pa nastopa z agitacijo in propagando stranke in posebno omladina. Napise »Vera je opium za ljudstvo« se vidi povsod. V šolah ni verskega pouka, privatno smejo duhovniki poučavati, toda le nad 18 let stare osebe, ki že samostojno mislijo.

Močne organizacije.

V Rusiji je vsak delavec član mnogih organizacij. V veliki pivovarni »Rdeča Bavarska« v Leningradu, ki producira nad 300.000 hektolitrov piva na leto, je zaposlenih 828 delavcev in 264 delavk. Od teh delavcev in delavk je organiziranih v strokovni organizaciji 96·5 %, v komunistični stranki 22 %, v rdeči pomoči 91 %, v radio-krožku 24·8 %, v konzumni zadrugi 55.5 % in v društvu za aviatiko 52.5 %.

Kmečko vprašanje in ruska revolucija.

Kaj je kmečko vprašanje?

Kmečko vprašanje je vprašanje obstoja, vprašanje blagostanja in kulture kmečkih množic. Vsak dan opažamo, da se kmetje v tisočih in tisočih selijo z vasi v mesta, v industrialne kraje. Po ogromni večini ti tisoči ne gredo prostovoljno in radi iz svojih selišč, temveč gredo prisiljeni, gredo, ker ne najdejo na kmetijah več obstanka, gredo, kakor pravimo s trebuhom za kruhom. Ta selitev se ne vrši samo pri nas, temveč v vseh kapitalističnih državah — in sicer samo v kapitalističnih državah. V fevdalnih državah se kmečke množice niso selile; tu je bil kmet priklenjen na zemljo in se ni smel seliti. V socialistični družbi se bo kmet lahko selil, ne bo pa prisiljen seliti se in v kolikor se bo selil, se bo selil po načrtu in bo njegovemu trebuhu že v naprej zagotovljen v novem poklicu kos kruha. V Rusiji je znašalo to preseljevanje pred revolucijo več milijonov in mi Slovenci, kot poldrugomilijonski narod, imamo čez 250.000 emigrantov (izseljencev), ki so po ogromni večini kmetje.

Meščanski ekonomi uče, da se vrši to preseljevanje zaradi prevelike obljudenosti. Po njihovi teoriji se kmetje preveč množijo. Preobilni podmladek ne najde doma več kruha in zato se mora izseliti. Premalo rodovitne zemlje je. Te meščanske teorije preobljudenosti se držijo tudi naši socialisti (Filip Uratnik) in zato iščejo, kot pravi agentje kapitala, novih dežel, novih potov za olajšanje izseljevanja. Resnični marksisti pa vedo, da je preobljudenost zelo relativen pojem in da je treba iskati vzroke selitvam kmečkih mas v kapitalističnem gospodarstvu samem. Mi vemo, da v kapitalističnem gospodarstvu kmetstvo mora razpadati in da se nahaja tako rekoč v neprestanem procesu razpadanja. Par poznanih dejstev nam bo ta pojav takoj pojasnilo:

V Sloveniji n. pr. imamo okroglo 60 % kmetij, ki imajo manj kakor 5 ha zemlje. Pet hektarov zemlje pa donaša komaj toliko, da se kmečka družina na njej preživi. To je za kmeta življenjski minimum, to se pravi od 100 kmetov v Sloveniji je 60 takih, ki se na svojem zemljišču ne morejo preživljati. Ti si morajo iskati neprestano drugega zaslužka, oni se morajo neprestano seliti. Njihovi otroci zapadajo revščini in morajo brezpogojno »v svet«.

Toda tudi otroci onih kmetov, ki imajo 10, 20 hektarov zemlje, ne morejo vsi ostati doma. Precejšnje število tudi teh mora iti s trebuhom za kruhom, ker če je drugače še toliko zemlje, pri nas, kjer velja zakon »svete privatne lastnine«, zemlje nikdo ne dobi zastonj, pa če ostane tudi neobdelana.

V kapitalistični družbi, ki sloni na temelju privatne lastnine, mora biti vedno ogromen del kmečke množice v revščini in največji procent kmetij samo tovarna za fabriciranje proletariata. *To je normalni red v tej družbi.* To je kapitalu potrebno in to on hoče.

Torej tudi pri najbolj normalnih razmerah mora kmečko prebivalstvo neprestano razpadati v proletariat. Ko pa se pojavijo gospodarske krize, tedaj se vrši to razpadanje še hitreje. Gospodarska kriza za kmetije obstoja v tem, da so vsi izdelki, ki jih mora kmet kupiti na trgu (v prodajalnih) dragi, njegovi pridelki (žito, živina itd.) pa prav poceni. Tu se mora kmet zadolževati in ker nima potem s čim vračati, poje na vasi boben in kmet se mora seliti v industrijo — postaja delavec.

Po velikih vojnah razkraja kmetijstvo tudi kapitalistična država sama direktno s tem, da ga izsesava potom nezmernih davkov, kakor se to vrši dandanes v vseh kapitalističnih državah.

V kapitalistični državi živi velika večina kmečkega prebivalstva v črni bedi in neprestano s potno palico v roki. Kako odpraviti za to veliko večino kmečkega prebivalstva revščino, kako ji dati blagostanje, da ne bo drla v mesta, da ne bo tam pomnoževala armade brezposelnih delavcev, to je kmečko vprašanje. In ker vpliva razpadanje kmetijstva direktno tudi na blagostanje delavstva, je tudi delavstvo neposredno zainteresirano na tem vprašanju. Ono ga smatra za silno važen del socialnega vprašanja, tako važen, da brez njegove rešitve ne more rešiti svojega socialnega vprašanja. Tu se interesi delavca neposredno dotikajo interesov kmetov in se ž njimi vjemajo, tu se spajajo v celoto in tu nastaja skupen cilj: odprava kapitalizma.

*

Pred vojno so imele socialistične stranke malo smisla za kmečko vprašanje. Marx in Engels nam govorita razmeroma zelo malo o njem. Karl Kautsky nam je bil sicer napisal v devetdesetih letih minulega stoletja obširno teoretično knjigo o agrarnem vprašanju, toda praktično socialna demokracija ni vedela kaj začeti ž njim. Ves njen praktičen program se suče okrog splošne, enake, direktne in tajne volilne pravice, okrog bolniškega zavarovanja za kmečke delavce, kmete in kmečke obrtnike, odprave vseh indirektnih davkov, omejitev vojaške službe, odprave vseh veleposestniških in kapitalističnih privilegijev, pomnožitvi občinskega premoženja, nakupa kmečkih posestev, ki se prodajo na javni dražbi po občini, združevanja malih kmetovalcev, okrog zemljiških dolgov, zavarovanja proti ognju, šoloobveznosti, neodvisnosti sodnij in podobnim malenkostim. O razlastitvi veleposestev (proti odškodnini seveda) in organizaciji socialističnega kmečkega gospodarstva pa je govorila približno tako, kakor Cerkev o sodnem dnevu in zveličanju.

Socialisti in socialna demokracija ne ve tudi še danes kaj začeti s kmečkim vprašanjem.

Kmečko vprašanje je stopilo z vso silo na dnevni red v ruski revoluciji in njena zasluga je, da ga je tudi pravilno formulirala. Največja zasluga gre za to s. Leninu. Bistvo ruske formulacije kmečkega vprašanja obstoja v tem, da je povedano, da revščina kmeta ne izvira samo iz tega, ker ima premalo zemlje, temveč da je njegove revščine kriv njegov splošni gospodarski položaj v kapitalistični državi. Ni torej dovolj, da damo kmetu zemljo, ki so mu jo odvzeli in monopolizirali fevdalna gospoda, cerkev, dvor in kapitalistična država, temveč postaviti moramo obubožanega kmeta sploh na noge: *dati mu moramo tudi potrebno živino, potrebno kmetijsko orodje, potrebno domovanje, odpraviti mu dolgove, ki ga tarejo in osvoboditi ga davkov, če jih nima iz česa plačevati.* Dati mu možnost, da z obdelovanjem zemlje in brez čezmernega dela mirno in v izvestnem blagostanju preživlja sebe in svojo družino ter živi ono kulturno življenje, ki mu ga njegova okolica v največji meri dovoljuje, to je prava rešitev kmečkega vprašanja.

Da so ta načela pravilna, nam je dokazala stvarnost po ruski revoluciji v Rusiji sami in drugod. Rusija je gotovo dežela, ki nima premalo zemlje. V Rusiji pride komaj 9 do 10 prebivalcev na kvadratni kilometer zemlje, medtem ko jih pride pri nas 54, v Italiji čez 100 in na Nizozemskem čez 200. Toda kljub temu imamo tudi danes še v Rusiji precej kmetov brez zemlje. In gotovo ne zato, ker jim jo država noče dodeliti! Ruski mužik ostaja brez zemlje, ker mu država še ne more dati sredstev za obdelovanje zemlje. Kaj bi z zemljo brez živine, brez orodja itd. Toda ruski sovjeti izdajo letno težke milijone rubljev za ustanovitev novih kmetij in za odpravo kmečke bede.

Isti pojav smo imeli tudi v Jugoslaviji, v kolikor je dala država zemljo (seveda ne zastonj!) invalidom in vojnim udeležencem. Le-ti so dodeljeno zemljo v neštetih primerih zopet prodali prejšnjim lastnikom ali pa drugim bogatašem. Kaj naj bi sicer počeli z zemljo, če nimajo sredstev za obdelovanje?

Zato je pristopila Rusija vse drugače k reševanju kmečkega vprašanja. Ruski sovjeti so kajpada najprej odvzeli vsa ogromna veleposestva vsem veleposestnikom, carju in Cerkvi, ki jo niso sami obdelovali in rekli mužiku: »Vzemi si zemlje kolikor je moreš obdelovati s svojo družino.« Toda obenem so razglasili vso zemljo za *last vsega ruskega ljudstva, tako, da ne more nikdo več trgovati z zemljo.* Zemlja v Rusiji ni več blago, ki bi se smelo prodajati. Zemlja se lahko odtuji samo z dovoljenjem državne oblasti. S tem je doseženo, da kmet nikoli in v nobenem primeru ne izgubi zemlje, dokler jo redno obdeluje. On je ne more zadolžiti in nikdo mu je ne more zaradi dolgov prodati na javni dražbi. V Rusiji danes ne poje več boben. Kmet lahko izgubi zemljo le tedaj, če je ne obdeluje več. Tedaj jo dobi drugi, ki je nima, da jo obdeluje. Po očetu in materi podedujejo zemljo otroci, če jo obdelujejo. Če je pa ne obdelujejo, je otroci ne morejo prodati.

Pa tudi potem, ko so ruski mužiki zaposedli zemljo, ki jo pri današnjem razvoju lahko obdelajo, so ostala mnoga veleposestva prazna. Taka veleposestva so začeli sovjeti sami obdelovati ali pa so napravili iz njih zemljiške zadruge ali pa zemljiške komune. Na sovjetskih, zadružnih in komunalnih posestvih so zaposleni oni kmetje, ki niso dobili svoje zemlje, ker niso imeli orodja in živine za obdelovanje. Sovjetska veleposestva so vzorna posestva. Ona se obdelujejo po vseh pravilih moderne poljedelske tehnike in vodijo jih poljedelski inženirji. Ta posestva služijo kot kmetijske štacije, producirajo izbrana semena, plemensko živino in so prave kmetijske šole svoji okolici. Zadruge imajo zemljo od države v najem. Ves pridelek pripada zadružnim članom, le-ti pa so vezani na gotove dajatve državi. Komune so sestavljene iz idealnih proletarcev. Oni obdelujejo zemljo skupno kot veleobrat, zadržijo zase pa samo to, kar porabijo sami, ves drugi pridelek pa oddajo državi brezplačno.

V kolikor pa sovjetska država ubožnim kmetom ne more nič dati, pa gleda, da jim tudi nič ne jemlje. Ruski kmetje, ki imajo malo zemlje, ne plačujejo davkov. V Rusiji je bilo dosedaj 25 % kmetov, t. j. četrtina vseh kmetov osvobojenih vseh davkov. V prihodnjem letu bodo oprostili še 10 % kmetov vseh davkov, tako da ne bo več kot ena tretjina vseh ruskih kmetov plačala nič davkov. Poleg tega skrbijo potom različnih organizacij za kmečke ubožce.

Rešitev kmečkega vprašanja obstoji torej v tem, da dobi kmet dovolj zemlje za obdelovanje; da se preskrbi kmečko prebivalstvo, ki nima ali ne more dobiti dovolj zemlje na drugi način z delom in kruhom; da dobi kmet tudi potrebna sredstva za obdelovanje zemlje; da se vzame zemlja iz blagovnega prometa tako, da je kmet ne more nikoli izgubiti; da se mu črtajo vsi dolgovi, kjerkoli bili napravljeni; da se osvobodi kmete, ki nimajo eksistenčnega minimuma (ki ne pridelajo dovolj za obstanek), vseh davkov in končno, da se dá kmetu potrebno splošno in strokovno izobrazbo, ki je predpogoj za višjo stopnjo njegovega blagostanja.

To pa more doseči kmet samo v skupnosti z delavcem, samo v socialistični državi.

D. Gustinčič.

Socialno zavarovanje v proletarski državi.

Prve odloke o socialnem zavarovanju je sovjetska vlada izdala že v decembru 1917. leta, komaj par tednov po revoluciji. Že v teh prvih odlokih so bila formulirana načela socialnega zavarovanja v sovjetskih republikah:

1. Vsi ročni in duševni delavci, ki prejemajo mezde, morajo biti zavarovani.

2. Vse stroške in bremena socialnega zavarovanja morajo nositi izključno delodajalci (država, občina, zadruge, privatna podjetja).

3. Popolna samouprava zavarovancev v organih socialnega zavarovanja.

Po teh načelih je bilo sistematično urejeno in uzakonjeno socialno zavarovanje v XVII. poglavju delovnega kodeksa (zakonika) leta 1922, ki določa, da morajo biti zavarovani vsi delavci in nameščenci brez ozira na značaj in dobo dela in neoziraje se na višino njihovih plač.

Zakon vsebuje posebna določila, da se v nobenem slučaju ne sme prevaliti stroške zavarovanja na delavce. Prispevki, ki jih morajo plačevati izključno podjetniki znašajo 16 do *22 %* zaslužka in se določajo po nevarnostnih razredih podjetij.

Organi socialnega zavarovanja so po zakonu obvezani k sledečim dajatvam:

1. **Zdravniška pomoč.** 2. **Podpora pri začasni delanezmožnosti.** Ta podpora se ne izplačuje samo v slučajih telesne delanezmožnosti, temveč tudi tedaj, če delavec iz kakih drugih upravičenih razlogov ni mogel delati, n. pr. če delavec izostane od dela, da skrbi za bolano ženo itd. 3. **Porodniška in posmrtninska podpora.** 4. **Brezposelna podpora.** 5. **Invalidska podpora** in 6. **Podpora svojcem (vdovam in sirotam).**

Členi 179 do 182 delovnega kodeksa določajo podpore v slučajih začasne delanezmožnosti (bolezen, nezgoda, pred- in poporodna doba, porod, kontumaciranje vsled bolezni i. t. d.). V takih slučajih znaša **podpora znesek polne plače,** ne sme pa presegati zneska 180 rubljev (ca 5.400 Din) mesečno. Podpora se plačuje od prvega dne delanezmožnosti do dneva zopetnega vstopa na delo.

Posebni členi določajo, da morajo dobiti **porodnice ročne delavke osem tednov, porodnice duševne delavke šest tednov pred in po porodu polno plačo.** Če porodnica osem, oziroma šest tednov po porodu še ni delazmožna, dobiva polno plačo naprej do popolnega ozdravljenja. Porodniška podpora znaša enkratko mesečno plačo, devet mesecev pa četrt plače kot dojnino.

Zdravniška pomoč in zdravila se morajo nuditi na stroške zavarovanja vsem zavarovanim in njihovim družinskim članom.

Vedno večji obseg dobiva zdravljenje v zdraviliščih. Kodeks določa, da morajo 80 %, posetnikov zdravilišč zavarovanja biti ročni delavci in delavke iz obrata in 20 % uradništva.

Državno brezposelno podporo morajo dobiti: a) kvalificirani ročni delavci in duševni delavci z visoko kvalifikacijo; b) strokovno organizirani nekvalificirani delavci, če so delali eno leto predno so postali brezposelni; c) strokovno neorganizirani nekvalificirani delavci, če so delali tri leta, predno so postali brezposelni; d) organizirani nastavljenci po treh letih dela; e) neorganizirani pa po petih letih dela; f) mladoletni, ki so bili že zaposleni (pri mladoletnih se na dobo zaposlitve ne ozira); g) osebe, ki so odslužile rok v rdeči armadi ali flotilji, če so bili pred vpoklicom v vojsko zaposleni.

Te omejitve pri brezposelni podpori so uvedene z ozirom na posebno strukturo brezposelnosti v sovjetski Rusiji. Največji del brezposelnih tvori kmečki element, ki išče v mestih zaslužka in ki more v slučaju brezposelnosti še vedno domov na vas. Te omejitve imajo namen sredstva za podporo brezposelnih vporabiti predvsem za proletarski element, ki je v slučaju brezposelnosti navezan samo na podporo. Državna brezposelna podpora znaša 10 rubljev, strokovno organizirani pa prejemajo še od organizacije po 15 rubljev mesečno (ca 750 Din).

Invalidi dela, kakor imenuje kodeks nezmožne za delo, dobivajo rento ali pa se jih vzame v posebne zavode za ostarele in ponesrečene, kjer imajo vso preskrbo. **Invalidska- oziroma starostna renta ne sme biti nižja od polovice povprečne plače.** Osebe, ki so postale invalidi vsled obratnih nezgod, dobivajo rento v višini polne plače.

Pomoč družinam invalidov znaša: $^2/_3$ plače rodbinam z tremi člani, $^1/_2$ plače rodbinam z dvemi člani, $^1/_3$ plače rodbini z enim članom. Družine smrtno ponesrečenih hranilcev dobivajo $^3/_4$, $^1/_2$ in $^1/_3$ polne plače ponesrečenega po številu družinskih članov.

Pred desetimi leti

(Nadaljevanje iz št. 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 40, in 41.)

Sredi oktobra postane položaj na fronti zelo kritičen. Izpraznitev **Revala, 17. okt.** sklene vlada prenesti svoj sedež iz Petrograda v Moskvo, vsled tega, »ker se fronta vedno bolj približuje« (v resnici seveda bolj zaradi bojazni pred petrograjskim proletariatom). Kerenski poroča na ministrski seji o tem, kako se je razpaslo na fronti **bratenje** ruskih vojakov z nemškimi in avstrijskimi in o dezertiranju, ki se vrši v masah.

Proletariat Petrograda na mnogoštevilnih zborovanjih protestira proti nameri vlade, da zapusti Petrograd. Boljševiški govorniki trdijo, da hoče Kerenski predati Petrograd nemškim četam, da bi se mogel lažje boriti proti proletarski revoluciji. Petrograjski vojaški svet sklene **19. okt.** po govoru Trockega resolucijo, ki obsoja namen vlade, da zapusti Petrograd in ji predlaga, naj ali sklene mir ali pa odstopi.

17. okt. poroča notranji minister: V kurski guberniji so kmečki odbori konfiscirali vse gozdove za kmete, v penski guberniji so zaposedli mnogo veleposestev, v kazanski so začeli kmečki odbori veleposestva razdeljevati med kmeti.

V Rostovu ob Donu se izvrši velika demonstracija za mir, nakar odstopi menjševiško-eserski odbor sovjetov.

V donskem bazenu postavijo rudarji več zahtev strokovnega značaja. Vlada pošlje tje kozake in svojega komisarja, da zatre z vsemi sredstvi »anarhijo« (to se pravi zahteve delavstva).

Velika deputacija iz sovjetov vseh večjih mest zahteva od justičnega ministra osvoboditev onih boljševikov iz ječe, ki sede v njej zaradi julijskih dogodkov. Minister obljubi, da bo storil vse, kar je mogoče (= nič).

Na eni strani je kontrarevolucija iz vseh strani zbirala svoje sile, udarila je na Taškent, aretirala je kmečke odbore, poslala kozake na Don itd.

Na drugi strani je proletariat z vedno večjo vztrajnostjo organiziral sile sovjetov. Cela vrsta kongresov lokalnih, armadnih. Začela se je mrzlična agitacija za sklicanje **vseruskega kongresa sovjetov,** ki je postal žarišče političnega življenja.

Stranka proletariata je uvidevala vso resnost položaja. Mase so se pripravljale za resničen, ne za šaljiv boj. Ni bilo več govora o enostavnih demonstracijah. Razumele so dobro, da se bliža h koncu čas besed, agitacije in propagande, čas pripravljanja. Treba je delati, sicer nas stro — tako je bilo razpoloženje mas. Obvladovala jih je odločnost, da sprejmejo boj in ga z vso močjo vodijo do propada ali do zmage. Stranka je vzela v pretres vprašanje **vstaje.**

23. okt. se je vršila **seja centralnega komiteja (C. K.) boljševiške stranke.** Navzoči so bili Lenin, Zinovjev, Kamenjev, Stalin, Trocki, Sverdlov, Uricki, Dzeržinski, Kolontajeva, Bubnov, Sokolnikov in Lomov. Na predlog Lenina je bila z 10 proti 2 (Zinovjev in Kamenjev) glasovoma sprejeta sledeča resolucija:

»C. K. spoznava, da tako internacionalni položaj ruske revolucije, kot tudi vojni položaj — kot tudi dejstvo, da je proletarska stranka pridobila večino v sovjetih, končno očividno pripravljanje druge kornilovijade (čete se iz Petrograda odstranjajo in pripeljujejo kozaki itd.) — da vse to stavlja na dnevni red **oboroženo vstajo.** C. K. je mnenja, da je oborožena vstaja neizogibno in popolnoma dozorela in predlaga vsem strankinim organizacijam, da vzamejo to v poštev in da presojajo in rešijo vsa praktična vprašanja (sovjetski kongres severne Rusije, odstranitev čet iz Petrograda, akcije v Moskvi in v Minsku itd.) s tega stališča.«

Nadalje je centr. komite izvolil politični biro za vodstvo vstaje, sestoječ iz Lenina, Zinovjeva, Stalina, Kamenjeva, Trockega, Sokolnikova in Bubnova.

24. okt. se je vršil severoruski kongres sovjetov v Petrogradu ki se izjavi z ogromno večino za to, da prevzamejo sovjeti oblast. Na konferencah sovjetov donskega bazena (600.000 delavcev) v Harkovu, sovjetov uralskega ozemlja (300.000 delavcev) v Jekaterinburgu in sovjetov Bele Rusije v Minsku imajo boljševiki večino.

Po vseh sovjetih se volijo delegati na sovjetski kongres.

29. okt. se je vršilo posvetovanje centralnega komiteja boljševikov z zastopniki raznih strankinih organizacij (petrograjskega odbora, vojaške organizacije, frakcij v najvažnejših strokovnih organizacijah). Vprašanje vstaje se je obravnavalo s čisto praktične, organizatorične strani. Tozadevna Leninova resolucija je bila sprejeta z 20 proti dvema glasovoma pri dveh neglasujočih. Izvoljena je bila praktična centrala za organizatorično vodstvo vstaje sestoječa iz Dzeržinskega, Stalina, Urickega, Bubnova, in Sverdlova.

31. okt. izda menjševiško-eserski centralni odbor sovjetov poziv spričo trdovratnih vesti, da bodo boljševiki med 2. in 7. nov. začeli vstajo na delavce in vojake, naj zadrže mir in naj ne gredo v past. To je bil zadnji proglas tega odbora. Kajti

7. nov. so delavci in vojaki v Petrogradu zavzeli oblast in kongres sovjetov, je 8. novembra proklamiral, da sovjeti zavladajo v Rusiji ter je upostavil vlado sovjeta ljudskih komisarjev.

Tannenberg.

Kdo se je v bitki boril?
Gospodje ob mizi zeleni,
sveži in razposajeni?
Ali mi?
Mi smo se v bitki borili,
in naše klepave kosti so lomili.
Za kôga?
Za gospôdo za mizo zeleno,
svežo in razposajeno,
so naše kosti nam lomili.
Naša so telesa umirala,
naša je trupla zemlja požirala —
mi, da, mi!
Gospôda za mizo zeleno
nosi medalje in nosi zvezdice.
Mi smo marširali v sivih bluzah,
ki so že davno prah in stenice.
Gospôda za mizo zeleno
slont, lenuhari, počiva,
mi pa smo garali, bomo trpeli,
dokler se kri nam po žilah preliva.
A boj še ni končan.
Venomer še boj besni.
Proletarci vseh dežel:
oni ali vi!
Čujte, proleti: ni domovine,
da jo treba rešiti.
Sovražnika v lastni deželi
je treba ubiti —
gospôdo za mizo zeleno,
svežo in razposajeno
z denarjem, vlačugami, avtomobili —
ž njo se še bomo krvavo borili!

Priobčujemo gornjo pesem velikega nemškega pesnika Becherja, napisano ob priliki 80 letnice feldmaršala Hindenburga, sedanjega predsednika republike Nemčije, ki je v svetovni vojni pri Tannenbergu pognal stotisoče nemških vojakov v smrt, da si je na njihovih kosteh priboril zmago nad vojsko ruskega carja.

Delavska zaščita v USSR.

Delovni čas znaša maksimum 8 ur. Čl. 95 kodeksa dela, odreja 6 urni delovnik. 1.) Za osebe od 16 do 18 let. 2.) Za pisarniško in vsako duševno delo in 3.) Za rudarje, pod zemljo.

Plačane dopuste odrejata čl. 114 in 115 kodeksa dela, ki določata, da mora vsaka oseba, ki dela vsaj 5½ mesecev dobiti plačan dopust, najmanj 14 dni. Mladina pod 18 leti ima letno najmanj 1 mesec plačanega dopusta. Osebe, zaposlene v zdravju škodljivih obratih, dobijo za najmanj dva tedna daljši dopust.

Kot pri nas.

Glas naših sotrpinov iz Italije.

Fašistovska strahovlada, orodje buržuazije pridno nadaljuje gonjo proti delavcu in kmetu. Položaj delavstva je strašen. To, da se je lira dvignila, pomeni za delavca še hujšo lakoto. Ta navidezen porast lire, občutimo na naših krvavo zasluženih splačah. Kot lačni psi, ko se vržejo na košček mesa, tako so se vrgli delodajalci na naše plače, češ, lira je zadobila večjo vrednost, zato ti moramo znižati dnino, da se preveč ne razvadiš. Naša dnevna plača je 15 lir Ako se poglobiš v naše razmere, boš spoznal, da je naš položaj suženjski. Hrana v trgovinah je ostala na ravno isti ceni in delavec-oče mora na žalost gledati, kako polagoma hirajo otroci in kako čuden pogled ima žena, ko nima kaj staviti v lonec. Zato ni čudno, ako greš skozi proletarsko vas, da te obkoli gruča sestradanih otrok, ki te prosijo kruha.

V zadnjem času se je pričelo delavstvo bolj samozavestno gibati. Čuje se, da je po raznih tovarnah štrajk in mali upori. Zahtevajo kruha, ker so lačni. Da bi se to gibanje preveč ne razširilo, skrbi miličnik in njemu sorodni. Skrbno zapirajo in vlačijo pred »posebni tribunal« v Rim delavce. Končni rezultat se glasi: »5, 10 do 15 let ječe radi agitacije za povzročitev nemira.«

Obsojenec že izmozgan do kosti, steza roke iz ječe in grozi... doma otroci in žena kot nevarna zalega — brez vsake podpore — umira!

V Goriški okolici se je precej razširilo zadružništvo. V Šempasu pri Gorici so kmetje pred letom ustanovili »Vinarsko in gospod. zadrugo«. Ko so o tem zvedeli gostilničarji, so proti njej sestavili celo vrsto obtožb. Se razume, da med njimi je bila tudi ta, da so vsi kmetje-zadružniki komunisti. Zadruga ima svoj vinotoč in konkurenčno ceno. Zadružniki kot neomahljivi in razsodni možje, so znali vsa ta očitanja zavrniti, ko so videli gostilničarji, da niso obrali prave strune — so se obrnili do znanega Juda in izkoriščevalca Bolaffio, pri katerem so pričeli kupovati za nizko ceno vino-špirit. Kmetje kličemo vam: »Podpirajte zadružništvo, ako podpirate zadružništvo, podpirate sebe — znak, da dvigate glave! — Delu čast in oblast!

P.

Iz Francije, La Bocca.

Inozemski delavci v Franciji se nahajajo v obupnem stanju. Brez dela, brez sredstev, preganjani od policije, provocirani na najnesramnejše načine od delodajalcev in fašistov. Z onim, ki so še zaposleni, se postopa prav po živinsko. Za delodajalce je sedaj ura! Policija jim je sporočila, da naj inozemskega delavca, ki ni pokoren voliček, takoj prijavijo, da se ga izžene, ker ne trpijo, da bi inozemci jedli »njih« kruh...

Gospodom delodajalcem sam bog ni mogel biti boljši. Oni se sedaj poslužujejo tega v obilni meri. Reci samo besedo, da ne moreš delati za tako malo plačo, da nimaš dovolj za hrano, si že na policiji: »Komunist?« »Ha! Počakaj malo!«

Radi neke »bombe«, ki je bila na tračnicah v bližini bannes-a, smo bili skoraj vsi inozemci aretirani in zlostavljeni od policije. Radi »bombe«!

Oh, uboga živalica, koliko strahu si zadala nežni buržuaziji! Ta »bomba« je bil crkneni psiček začit v platneno cunjo in ki je — bogsigavedi kako — prišel na tračnice. Ko je policija to zapazila, bilo je takoj alarmiranih en bataljon vojakov in žandarjev! Ko so prišli do »bombe«: »Halt«! — — — To je specialna »bomba!!... »Treba je telefonirati v Nizo po specialista!« In res so telefonirali in prišel je. Počasi, zelo počasi je mož strigel omot »bombe« in ko je napravil malo luknico je »bomba« strašno zasmrdela... In od velike sramote so nas začeli še bolj preganjati.

Kaj pa naša jugoslovenska gospoda misli? Misli morda, da je nam vseeno poginiti tu ali tam?

Delu čast in oblast A. E.

Socialpatrioti in komunisti na Poljskem.

Na Poljskem so se vršile v nekaterih mestih občinske volitve. V industrijskem mestu Lodzu so socialisti dobili 56.000 glasov, komunisti pa 42.000 glasov, čeprav je bila že pred volitvami lista razveljavljena. Velik napredek komunističnih glasov je razburil vse meščansko časopisje. »Glos Pravdi«, glasilo fašistovskega diktatorja Poljske, generala Pilsudskega piše: »Nikakor se ne sme dopustiti organiziranje delavcev komunistom. Če bi PPS (poljska socialistična stranka) že ne obstojala, bi si jo morali izmisliti.«

Buržuazija dobro ve, da je socialpatriotizem eden najvažnejših stebrov njenega gospodstva.

Komercializacija železnic v Nemčiji.

Dne 21. oktobra je imela podružnica železničarske organizacije v Berlinu (7000 članov) svoj občni zbor. Predsednik Winkler je podal poročilo, da je železnica, preurejena po Dawesovem načrtu, dala lani **čez eno miljardo mark dobička** (t. j. nad 13 miljard dinarjev). Vendar se plače niso zvišale prav ničesar. Ponekod so se izplačevale mezde celo izpod tarif.

Pri nas pa reformisti tolažijo železničarje: Zdaj je vse za nič, čakajte, da se izvede komercializacija, potem bomo dobili vrnjene naše izgubljene pridobitve.

Slovenska socialdemokracija ob izbruhu ruske revolucije.

(Poglavje iz zgodovine slovenskega delavskega gibanja.)

Delavske mase vseh držav so prelivale svojo kri na frontah imperialistične svetovne vojne in se niso borile proti lastni buržuaziji. Socialdemokratske stranke, že pred vojno skozi in skozi zastrupljene z oportunizmom, so ob njenem izbruhu poteptale načela razrednega boja in internacionalne solidarnosti ter so zavedle organizirani proletariat v »Burgfrieden«, v mir in sodelovanje s svojo buržuazijo proti »zunanjim sovražnikom«. V vseh socialdemokratskih strankah so se formirale male revolucionarne grupe, ki so vztrajale na stališču marksizma, toda niso imele pomembnejšega vpliva na delavsko gibanje. Revolucionarnega gibanja mas proti vojni ni bilo še nikjer, razen v caristični Rusiji.

V atmosfero divjega vojnega klanja, nacionalistične vročice in strašnega idejnega bankrota oportuiističnih vodstev socialističnih strank in strokovnih organizacij — je zavel sveži veter *marčne revolucije 1917,* ki je strmoglavila carizem. Toda marčna revolucija je spravila na oblast rusko buržuazijo in malomeščanske esere (soc. revolucionarje) ter socialpatriote-menjševike, ki so vsi skupaj *nadaljevali vojno* in imperialistično politiko.

Svetovna vojna je bila na višku. Ni še bilo jasno, kdo bo odnesel iz nje zmago, ali centralne države ali antanta. V jeseni leta 1917 se je na vseh frontah položaj zaostril.

V tem času se je izvršila v Rusiji *novemberska revolucija* pod parolami »Mir, delavska kontrola, zemlja« in delavski razred Rusije je vzel oblast v svoje roke.

Novemberska revolucija tvori zgodovinski mejnik v svetovnem delavskem gibanju, ona tvori izhodišče za formiranje revolucionarnega političnega kot strokovnega delavskega gibanja v vsem svetu iz razvalin druge internacionale. Zgodovino delavskega gibanja lahko ločimo v tri dele: do svetovne vojne, od izbruha svetovne vojne do novemberske revolucije in od novemberske revolucije dalje.

Novemberska revolucija je internacionalno delavsko gibanje postavila *praktično* pred vprašanja, ki so se desetletja postavljala le *teoretično.* Desetletja so se teoretično prepirali, kakšna bo pot od kapitalizma k socializmu, kakšna bo prehodna doba, kako bo delavski razred izvršil zavzetje oblasti. Socialistične stranke pred vojno so sicer propagirale misel osvojitve oblasti in so govorile o prehodu iz kapitalizma v socializem, toda nihče ni bil na jasnem, kako se bo to dejansko zgodilo. Novemberska revolucija pa je prisilila mednarodno delavsko gibanje in vse njegove struje, da zavzamejo stališče napram dejanski proletarski revoluciji, t. j. napram osvojitvi oblasti po proletariatu.

Toda socialpatrioti, ki so se popolnoma udinjali svojim buržuazijam, so se v začetku orijentirali napram novemberski revoluciji *po interesih svojih imperialističnih držav.* Socialpatrioti v antantnih državah (Angliji, Franciji itd.) so dvignili strašno vpitje proti novemberski revoluciji, ki je resno postavila na dnevni red vprašanje *miru,* ker so videli v njej oslabitev vojaške moči antante. Razkričali so boljševiške voditelje za agente nemške vlade. Socialpatrioti centralnih držav (Nemčije, Avstrije itd.) pa so pozdravili v novemberski revoluciji vojaško oslabitev antante, z zadovoljstvom, da je Nemčija izgubila nasprotnika na vzhodu, da se vrže s tem večjo silo na zapadno fronto. V njihovem časopisju najdemo deloma laviranje napram novemberski revoluciji, deloma koketiranje z njo, vse z namenom, da jo izkoristijo v interesu svojih imperialističnih držav. Vedno pa so naštevali poleg razloge, ki po njihovem mnenju govore proti temu, da bi bila taktika boljševikov dobra tudi za Nemčijo, Avstrijo itd.

Ta ocena novemberske revolucije pa ni zadostovala delavskim masam, ki so takoj s svojim razrednim instinktom začutile v njej nekaj sorodnega, en del svojega stremljenja in boja, prvo njegovo zmago. Zanimanje za rusko revolucijo je raslo med masami tembolj, čimbolj se je stopnjevala gonja meščanskega časopisja, čimbolj je ono naštevalo »zločine« boljševikov: konfiskacijo bank, tovaren, zemlje, zlasti pa njihovo mirovno politiko.

Kakšno stališče je zavzela napram novemberski revoluciji *slovenska socialdemokracija?*

Od 28. julija 1914, ko je bilo ustavljeno njeno glasilo »Zarja«, pa do 15. julija 1917, ko je začelo izhajati njeno novo glasilo, dnevnik »Naprej«, je bila slov. socialdemokratična stranka brez javne tribune in se stališče njenih vodilnih članov napram vojni ni nikjer javno pokazalo. O kakem nasprotovanju socialpatriotski politiki dunajskega vodstva v tej dobi ni nobenih vesti. V »Napreju« pa so se že pokazali obrisi *dveh struj:* ena, nova, je bila orijentirana antanti prijazno, je računala na njeno zmago in v njej se je močno pojavljala slovensko-jugoslovanska nacionalistična ideologija; druga pa je hodila naprej po stari avstrijsko usmerjeni poti in se je naslanjala na dunajsko vodstvo nemške avstrijske socialdemokracije, maskirajoč se z marksistično terminologijo (izrazi). Ravnotako se je delila tudi češka socialdemokracija. Prva struja (Prepeluh) je takoj zavzela novemberski revoluciji nasprotno stališče.

Ko je ravno 7. novembra prišel ta *prvi idejni boj* v slovenski socialdemokraciji do vrhunca in je njen izvrševalni odbor (pod vodstvom Kristana) premenjal uredništvo »Napreja«, je tudi v vprašanju ocene boljševikov Verus-Kristan pisal, da bi ne smeli trpeti napadov na Lenina in boljševike, ki jih je pisal Prepeluh.

Vest o zmagi ruskega proletariata je učinkovala na proletariat Avstrije kot močan sunek na levo. Medtem ko je v nemškoavstrijskem delavskem gibanju zelo poživila že nastalo diferencijacijo med desnico in »levico« na eni strani ter »levoradikali« na drugi strani, je v češkem delavstvu ojačila voljo po revolucionarnem boju proti Avstriji. Vpliv na jugoslovansko socialdemokratično stranko se je pokazal na njenem kongresu o Božiču leta 1917 v Ljubljani, kjer je glavno besedo imel dr. Tuma, ki je tedaj zavzemal internacionalistično-revolucionarno stališče, pravilno predvidevajoč, da bo vojna ustvarila revolucionarno situacijo, ugodno za akcijo proletariata. Ne samo, da je kongres pozdravil »zmago ruske proletarske revolucije«, tudi v postavljanju drugih političnih vprašanj, nacionalnega itd. se je zelo približal revolucionarnemu vidiku. »Naprej« se je tedaj na celi črti zavzemal za boljševike (iz agitacijskih ozirov — kot se je pozneje izkazalo). Ko je 16., 17. in 18. januarja 1918. leta izbruhnil spontano ogromni štrajk avstroogrskega proletariata, ki so ga pripravili levoradikalni akcijski odbori, a se mu je takoj postavila na čelo oficialna socialdemokracija, se je razširil tudi na slovenske kraje. Na shodih so govorniki jugosl. socialdemokratične stranke zelo vehementno zagovarjali boljševike pred napadi slovenskega meščanskega časopisja (zlasti Kristan na ljub-

(Nadaljevanje na 4 strani.)

O možnosti gradbe socialistične družbe v Rusiji.

M. Ossinki, delegat USSR na mednarodni gospodarski konferenci.

Stalin se je izrazil, da je Sovjetska Unija zmožna tudi brez zunanje pomoči obnoviti svojo industrijo in se spremeniti celo v močno industrijsko državo. Isto sem pred letom izrazil tudi jaz s pristavkom, da, potem, ko smo dosegli predvojno višino produkcije, lahko razvijemo svojo industrijo nalik ameriškanski in prekosimo evropske države.

To mnenje se je zdelo nekaterim pred letom dni brez podlage in predrzno. Zato bom skušal doprinesti par kar najbolj preciznih iskušenj.

Mnogi — tudi med našimi sodrugi — smatrajo razvoj produktivnih sil Rusije ozko zvezan z uvozom tujih kapitalov. Zgodovina ruske industrije, vzdrževane ca 55 let po tujih kapitalih dokazuje — pravijo — upravičenost našega naziranja. Toda uvoz tujih kapitalov je dovedel našo državo tako daleč, da je danes zrela za neodvisno industrijalizacijo. Združene države so v začetku potrebovale in res dobivale Angleški kapital, nato pa so delale brez zunanje pomoči in napredovale popolnoma in v vsakem oziru same.

Pogoji pa, brez katerih ena ali druga država ne more ustvariti samostojne industrije, so v glavnem štirje. In sicer mora imeti: 1.) V zadostni množini naravnih bogastev. 2.) Tehnično kulturo zadostno razvito. 3.) Zadostno množino kapitalov. 4.) Dovolj širok trg (najbolje naravno notranji trg!) Ti štiri pogoje, ki jih Združene severoameriške države niso imele v začetku njihovega razvoja, eksistirajo v polni meri danes v Sovjetski Uniji.

O naravnem bogastvu Sovj. Unije niti ni treba, da govorim; vsakdo ve, da smo v tem oziru dovolj bogati. Naši naravni zakladi so neizčrpani, čeprav so morda manj različni od onih Združenih severoameriških držav. Kar se tiče trga, imamo ogromen notranji trg, posebno, če gledamo nato, da kmečko gospodarstvo tehnično razvijemo in intenzivno obdelujemo.

V začetku vojne so bile že ustvarjene baze za naše najbolj važne industrijske panoge. Imeli smo lepo število kvalificiranih delavcev in inženjerov. Tehniške znanosti so bile v razvoju. Res je, da se je med revolucijo število naših kvalificiranih delavcev zmanjšalo. Tudi politično delo je absorbiralo en del; eni so padli na fronti, drugi pa so se vrnili na deželo. Enako se je zmanjšalo število naših tehnikov. K vsemu temu pride še začasna stagnacija našega znanstvenega in tehničnega dela.

Nam gre sedaj zato, da zamašimo te vrzeli. Kupiti moramo v inozemstvu, kakor delajo tudi mnogo bolj napredne države, blaga, strojev in drugih potrebščin, ki se ne proizvajajo v Rusiji. Je to popolnoma normalna činjenica. Gre samo zato, da vemo, ali imamo zadosti potrebnega denarja, da si vse to nakupimo. Na to vprašanje se še povrnemo.

Enako lahko povečamo število naših tehnikov in kvalificiranih delavcev, s tem, da apeliramo na specijaliste in inozemske delavce. A je zelo verjetno, da vse to izvršimo, vsaj v glavnem in splošnem brez tuje pomoči. Mi podcenjujemo duševni razvoj delavskih mas Sovj. Unije. Bolj ko so delavci poučeni, tembolj je njihovo delo produktivno. Kmečke mase hrepene po boljši obdelavi. Kmet gre za tem, da kar je v njegovi moči, poveča kmečko gospodarstvo in si ustvari življenske pogoje, ki mu dopuste zadostiti svojim potrebam, ki jih prinese in zahteva napredek.

Kar se tiče kapitalov, ne smemo pozabiti na njihov izvor. Kapitali, ki so investirani v naši industriji, so deloma akumulirana nadvrednost kapitalistov, deloma nadvrednost kmečke produkcije, kapital, ki je bil iz bank prenešen v industrijo, deloma pa kapital, ki ga je država dobila v obliki davkov, ali iz trgovskih beneficijev.

Po podatkih, ki jih nam nudita Posivoldski in Maulton, v knjigi o ruskih dolgovih, izhaja, kot kaže bilanca za l. 1913, da je plačala Rusija inozemstvu za svoj dolg samo za obresti 389 miljonov rubljev in 10 miljonov rubljev za dividende. Če se nam tedaj posreči, da naša industrijska produkcija doseže predvojni nivô (višino), bomo lahko spravili v gospodarstvo onih 400 miljonov, ki jih v bližnji bodočnosti še nikakor ne mislimo plačati inozemstvu.

Carska Rusija je dala 1913. l. 962 miljonov rubljev za vojsko in vojno mornarico. Bilanca ljudskega komisariata pa za l. 1924/25 ne predvideva več kot 418 miljonov rubljev za vzdrževanje vojske in vojne mornarice. Po bilanci ljudskega komisariata prihranimo tedaj 555 miljonov rubljev. Angleška izzivanja nas lahko prisilijo, da žrtvujemo del našega gospodarstva, a v nobenem slučaju ne porabimo manj kot 400 miljonov rubljev.

Preidimo na trgovski bene. V trgovini moremo zaslužiti mnogo, če bomo pokazali sposobnosti v ekonomski politiki. Mi moremo, n. pr. predvidevati, da realiziramo to leto 150 miljonov rubljev čistih dohodkov pri izvozu žita, kljub temu, da prepustimo kmetom važna dobra. Ti dohodki bodo celo mnogo večji, kot bi jih mogli kmetje dobiti, če bi izvozili žito po privatni trgovini. Istočasno pa moramo gledati na to, da zmanjšamo prevozne stroške in druge.

Ko izvršimo tehniške naprave pri petrolejskih vrelcih v Groznem in Baku-ju, bomo lahko preeljali več kot 200 milj. pudov (1 pud = 16.30 kg!) nafte v rafinerije ob Črnem morju. Evropski trg nam je odprt in mi si ga lahko bolj približamo kot Združene severoameriške države. Z zadovoljstvom lahko omenimo, da nismo dali koncesij inozemskim kapitalistom v Baku-ju in Groznem. Ti dve točki sta močni postojanki, ki nam obetata mnogih uspehov in, ki jih moramo trdno držati.

Tudi naša bombažna industrija bi se lahko razvijala s silno naglico. Treba nam je samo zgraditi železnico Turkestan—Semizieče. Na ta način bi lahko podvojili in tudi potrojili površino bombažnih nasadov, zmanjšali uvoz in začeli celo z izvozom.

Posebna važnost pa se je začela posvečati v Rusiji zlatim rudnikom v Aldanu. Naredil se je načrt za veliki trust, ki bi prevzel izrabljanje teh rudnikov v svoje roke. Tudi to je močna postojanka, ki jo moramo razviti in utrditi, ker bi nam produkcija zlata v precejšnji meri pripomogla v razvoju našega ekonomskega življenja.

Enako lahko apeliramo na kmečko gospodarstvo, da nam da kreditov za industrijo. Dobra letošnja letina nam bo mnogo pripomogla. V bodočnosti bomo lahko na ta način preskrbeli miljardo zlatih rubljev na leto za našo industrijo.

Res je, da bomo morali premagati še mnoge ovire. Predvsem moramo računati z rezistenco (upor) kapitalističnega sveta. Ne da bi mislili na grožnje vojne, ki se je bomo v bližnjih letih lahko izognili, moramo vedno računati na gospodarsko vojno.

Politična ofenziva Anglije je vedno pripravljena na sovražna gospodarska dejanja. Angleški kapitalisti ne dajejo kredit. Sovražnost angleških konservativcev in posledica »sovjetske propagande«, »Zinovjevih pisem«, — v katerih obstoj nikdo ne verjame, — niti rusko-kitajskih odnošajev. Vzrok sovraštva kapit. Anglije leži samo in edino v ekonomskem razvoju Sovjetske Unije.

Mi lahko živimo brez inozemstva. Toda ekonomska vojna, ki bi se javila v bojkotu našega žita, lesa in drugih produktov Sovjetske Unije, bi lahko zadrževala razvoj našega gospodarstva in resno motila našo trgovsko zamenjavo. Bojkot ruskega žita, ki bi se prodajal mnogo ceneje kot Amerikanski in kanadski, bi sicer zelo malo hasnil evropskim državam. Tudi je dvomljivo, da bi se bojkot dal izvajati dalje časa, a vendar škodoval bi tudi Sovj. Uniji. In v tem se kaže glavna težava, ki se nam stavlja na našem potu. Premagamo jo lahko samo s potrpežljivostjo in spretnim manevriranjem. Druga težava obstoji o naši neizkušenosti, v naši »mladosti« sami. Poleg vsega tega moramo računati z malomeščanskimi grupami in z dediščino iz preteklosti. Vse te slabosti pa se lahko eliminirajo, kar pa odvisi samo od naše energije.

Če ne pride do nikakih vojaških operacij, gospodarskega bojkota, tedaj se bo naša industrija razvijala z neverjetno in izvanredno hitrico.

V par letih lahko podvojimo našo produkcijo. Lahko zaidemo v vse možne zmote, priti v nevarnosti, razvoj naših produktivnih sil nam zasigurava struktura našega gospodarstva,

S tem pa ne trdim, da ne potrebujemo inozemskih kapitalov. Pritok tujih kapitalov v Sovjetsko Unijo more na eni strani olajšati naš trud in na drugi strani konsolidirati naše trgovske odnošaje z drugimi državami. Koncesije pa so potrebne, ne toliko z gospodarskega pogleda, kot s političnega. So nekak davek, ki ga plačujemo našim sovražnikom, da moremo v miru razvijati naše ekonomske sile. Spominjate se, da l. 1919, v katerem je bila posebno dobra žetev, zavzema važno mesto v naši gospodarski zgodovini. V podobnem položaju smo letos, ko nam bo izvrstna žetev dovolila, da izvozimo za pol miljarde rubljev žita. Izvoz žita pa razširja in utrjuje naš notranji trg in nam daje solidno bazo za našo bilanco.

V tovarni „Kebat", Jesenice.

Pri nas na Jesenicah imamo mali obrat, ki izdeluje razne kovinaste drobnarije in ki zaposluje tri moške in 17 ženskih delavnih moči. — Izkoriščanje teh delovnih moči v temu obratu prekaša vse meje. Dela so 10 do 12 ur na dan, plače so tako sramotne, da se človek zgrozi, ko mu pove delavka, da dela 12. ur dnevno in zasluži Din 10 ali 15. Povprečna plača je torej Din 1 do 1.50 na uro.

Pri tako mizerni plači, ki jo imajo te delavke, morajo pa še požirati od delodajalca huda zasmehovanja in psovke, ki jih spušča ta podjetnik nad te usmiljenja vredne sužnje.

Ta človek, (tu je moralo uredništvo z ozirom na tisk. zakon črtati 5 besed) zaposluje le ženske moči in te le od 15 do 19 let stare, ker jih lažje izkorišča kot moške, zavedajoč se, da te ženske še nimajo toliko zavesti v sebi, da bi se mu upale povedati v brk, kar mu gre.

Kot smo že gori omenili, dela se 10 do 12 ur na dan, torej čezurno delo, katerega pa se ne plača z 50 %, kot to predvideva zakon o zaščiti delavcev. Kaj takega človeka brigajo zakoni, za njega velja samo en zakon: profit in samo profit.

Kako te ženske živijo od te briljantne plače, si pošten človek lahko predstavlja. In primeri se tudi, da delavka pride na delo cele ure daleč, pa ji podjetnik smehljajoč pove, da danes nima dela zanjo, da naj pride drugi dan in ko pride drugi dan, če je slabe volje ji zopet reče pridite jutri in tako napravi delavka včasih, kar dvakrat pot zastonj in nič ne zasluži.

Sedaj na zimo pa se je izmislil ta gospod, da bo obrat ustavil ter da se bo čez zimo preselil v Ljubljano. To je že stara praksa kapitalistov, da ko se enkrat nabere, da potem preneha ali pa, da prenese svoj obrat v drug kraj. Spomladi pa zopet prične in pokliče nazaj te delavke na novo izkoriščanje.

Delavke pa bodo obsojene, da v bedi in pomanjkanju iščejo čez zimo novega dela in srečne one, ki ga bodo v tej splošni brezposelnosti našle...

Merodajnih oblasti bi bila dolžnost, da takim slučajem izkoriščanja, ki je nezakonit napravijo konec in da takim malim podjetjem posvetijo malo več pažnje. — Delavci in delavke pa se morajo strokovno organizirati, ker le organizirani se lahko uprejo svojim tlačiteljem. *Polo.*

Nezakonito postopanje ljubljanske policije.

(Policajsocialisti na Vsedelavskem zletu.)

Ob priliki vsedelavskega zleta je s. Marcel Žorga nameraval uvrstiti v sprevod nekaj umetniških propagandnih slik. Ljubljanska policija, obveščena od policajsocialistov, pa tega ni pustila in je slike vzela stran. Obljubila pa je, da jih dobi po sprevodu vrnjene. To pa se ni zgodilo. Slike so pridržali, ne da bi bil s. Žorga o tem sprejel kak pismeni odlok. Ker se tudi na opomin s. Lemeža niso ozirali, je s. Lemež vložil tožbo na izročitev slik. Šele sedaj so se zganili na policiji. Kaznovali so s. Marcela Žorga po nekem starem policijskem zakonu (Prügelpatentu) na denarno globo in obenem zaplenili slike. Veliki župan pa je zaplembo kot nezakonito razveljavil. Nato so na policiji napravili ovadbo na državno pravdništvo in slike izročili sodišču. Sodišče pa je kazensko postopanje proti s. Žorgi ustavilo, ker je državno pravdništvo izjavilo, da slike ne vsebujejo ničesar kaznivega. S. Žorga pa je dobil slike vrnjene od sodišča in v delavskem domu lahko delavci pogledajo, kake slike so socialpoliciisti zabranili nositi v sprevodu pri vsedelavskem zletu.

S tem je zopet podan primer o nezakonitem postopanju policije.

Protest proti zapiranju makedonskih študentov.

Komitet za zaščito žrtev belega terorja na Balkanu v Parizu, je poslal ministrskemu predsedniku Vukičeviću protest proti zapiranju in mučenju nedolžnih makedonskih študentov. Komitet pravi, da ima v rokah dokaze, da so zaprti v podzemeljskih zaporih iz turških časov in da se z njimi grozovito postopa. Preganjanje makedonskih študentov pa je nov dokaz, da makedonsko vprašanje obstoja in da zavzema centralno mesto v balkanskem vprašanju. Protest so podpisali svetovnoznani politiki, znanstveniki in umetniki.

Fr. P.:

Inserati v delavskem tisku.

Delavski razred vodi vse vrste politike in je njegova dolžnost, da vodi tudi inseratno politiko, vprašanje je le, kakšno? Napačno bi bilo, da bi naš list sprejemal oglase le radi tega, ker to drugi delavski listi delajo. Mnogo delavskih časopisov ima mnogo različnih oglasov, moramo se pa vprašati, ali je inseratna politika teh delavskih časopisov pravilna, in ali je v skladu z razrednim bojem. Ne oglase radi oglasov. Tudi oglas v delavskem časopisju se ne sme odtujiti od začrtane razredne poti, katero list zastopa. Ako oglas ne nasprotuje interesom razrednega boja, ga je sprejeti, nasprotno pa odkloniti. Nekateri sodrugi so principielno proti vsakim oglasom, češ, da je dolžnost proletariata vzdrževati svoj tisk tudi brez oglasov. Drugi so za oglase, ker nesejo denar. Prvi nimajo prav, ker je delavstvo zainteresirano tudi na nekaterih vrstah oglasov. Drugi nimajo prav, ker se oglasi v delavski list ne smejo sprejemati le radi denarja. V takem slučaju je pri delavskem listu denar za oglase le pripomoček, ne pa glavni vir dohodkov. Delavski list, ki se skuša vzdržati iz samih oglasov je zgrešil svojo razredno pot. Zakaj? Kapitalisti in dobičkaželjno meščanstvo največ daje za oglase. Ti oglasi so čestokrat taki in ponujajo take predmete, ki škodujejo delavskemu razredu. (Banke, žganjarne, točilnice, parfumerije, lišpalnice, bari itd.) Takih oglasov ne bomo sprejeli. Nasprotno pa imamo interes na oglasih podjetij, obrtnikov itd., ki iščejo delavcev. Nadalje oglasi trgovcev in prodajalcev oblačilne stroke in življenskih potrebščin, da delavec lahko ve, kje bo dobil dela in kje lahko kupi po ceni in dobro blago, da ne bo prisiljen radi takih oglasov kupovati meščanske liste. Nadalje so nam potrebni oglasi vseh delavskih inštitucij, konzumnih zadrug, nabavljalnic in delavnic, ker so v neposredni zvezi s samim delavstvom. Mimogrede omenjeno, da se ne bi mogel strinjati z oglasom Konzumnega društva za Slovenijo, ki sem ga čital v Amsterdamskem »Delavcu« in v Kristanovi *»Delavski Politiki«, s katerim ta delavska inštitucija* priporoča »pristni dolenjski cvička«. Učinkovitost cvička ne spada niti v delavsko inštitucijo niti v delavski časopis. Vsa delavska konzumna društva, zadruge in domovi, kateri se pečajo s prodajo alkoholnih pijač, naj si bo to radi tega ali onega vzroka, so zgrešili svoj cilj. Gostilniške oglase je sprejemati le z ozirom na dobro in ceno hrano, nikakor pa ne za priporočilo alkoholnih pijač. Ravno tako je napačno od delavcev, da v različnih vabilih na delavske veselice priporočajo »dobro kapljico«.

Z druge strani je pa delavstvo upravičeno zahtevati od industrije, trgovcev in obrtnikov podporo za svoj tisk v obliki oglasov, ker vendar vsi ti živijo le od žuljev delavcev in je njih dolžnost, da s oglasi podpro delavski tisk. Od delavske inseratne politike in prave zavednosti je odvisno, ali bodo kavarne, trgovine, brivnice in drugi lokali, v katerih delavci puščajo svoj denar, naročene na delavsko časopisje in dajale v njega svoje oglase, ker, če bi delavstvo ne zahajalo v take lokale, v katerih ni njegovega časopisja, bi se lahko prepričalo, da kdor ne mara njegovega časopisja, so mu tudi delavski groši nepotrebni. Delavci bi morali ustreči vsej tej gospodi in bi tedaj videli, ali ta gospoda živi in obstoja le od dobrosrčnosti kapitalistične družbe ali od denarja, ki ga delavci tam pustijo. Ustrezite jim brez ugovora.

Ako bomo mi vodili pravilno našo inseratno politiko, bo ista služila interesom razrednega boja. To pa ni vse, mi vsi moramo delati, da zvišamo število naročnikov za naš list, skrbeti za redno plačevanje in dajati ter nabirati prostovoljne prispevke, ker le močan delavski tisk bo v stanju, da uspešno vodi boj proti kapitalistični družbi in da jo spremeni v socialistično. Delu čast — in oblast!

V KAVARNI JADRAN V MARIBORU **KONCERT** VSAKO SREDO, SOBOTO IN NEDELJO

General je za komercializacijo, Uratnik tudi.

V Jugoslaviji spravlja kriza parlamentarizma vodo na mlin dvornim in militarističnim krogom, ki vedno bolj težijo k odkriti **fašistovski diktaturi v državi.** Zato je Delavsko-Kmečki Republikanski Blok stavil kot eno prvih zahtev v svojo platformo, boj proti dvorsko-militaristični diktaturi. Kakor znano, so socialistični voditelji to platformo odbili.

Prve korake k odkriti diktaturi je naša »Enotnost« naznanila tedaj, ko sta v vlado prišla dva generala, med njima tudi sedanji železniški minister general Milosavljević. Edino »Enotnost« je predočila vso nevarnost tega slučaja.

Ta nevarnost je že prišla z redukcijami in s poslabšanimi turnisi. Grozi pa druga, še večja nevarnost, — komercializacija. General jo pripravlja in militarizem ima z njo svoje namene.

Kakšne namene? Morda hočejo generali zato komercializirati železnice, da bodo v upravo sprejeli takšne »delavske« zastopnike, kakor je Stanko ali Pongračič, ter potem dali železničarjem nazaj tiste ugodnosti, ki so jih imeli?? O ne, minili so tisti časi, ko se je dajalo delavstvu; danes se samo **jemlje** in generali se ne bodo zmotili in storili drugače kakor delajo drugi kapitalisti.

Drug namen imajo. Pritegniti hočejo privatni kapital, da mu povečajo profite. Prikupiti se hočejo dolarskemu kapitalu, da bi dal posojilo Jugoslaviji, ki rabi denar in denar za militarizem, da se »odreši« naše brate v Italiji, da se naredi »konec« »komitašem« v Makedoniji in Albaniji. In če hočejo pri tem gospodje generali tudi zboljšati lokomotive in pragove, potem imajo pred očmi samo novo vojsko, ki je nemogoča brez rednega transporta vojaškega in človeškega materiala.

Zato se je minister general odločil za komercializacijo.

In Delavska zbornica?! Njen tajnik Uratnik, ki je že podpisal znano platformo za postavitev kraljevega spomenika?! In Kopač, njen slavni ravnatelj?! Štrajkbreher Svetek, Sedej in vsa kompanija?! O tudi ta gospoda je za komercializacijo. In še v upravo komercializiranih železnic bi radi prišli ti lažizastopniki, da bi bilo »mogoče doseči boljše rezultate« kakor so zapisali v resoluciji. In se samo zaradi tega ne strinjajo, da bi železnice prišle v privatne roke, ker upajo, da bo v državnih rokah »mogoče doseči boljše rezultate«?!

Ali je treba iskati boljših primerov za sodelovanje reformistov z buržuazijo? Ali si ni belgrajska vlada nastavila po Delavskih zbornicah in bolniških blagajnah najboljše hlapce, kar jih je mogla najti?

In ti ljudje si še upajo govoriti o socializmu? Odgovorite jim ob takih prilikah:

Vi bi začeli takrat s socializmom, kadar bi vam okrajni glavarji dali dovoljenje in kadar bi vas ministri z brcami nagnali iz kancij na ulico. *D. G.*

Strokovna organizacija glasbenikov.

Te dni se je vršilo v Beogradu zborovanje glasbenikov-nameščencev. Na tej skupščini je sklenjeno, da glasbeniki ustanovijo svojo razredno-sindikalno organizacijo kot strokovno sekcijo v okviru »Zveze privatnih nameščencev Jugoslavije«. Istočasno je bil izvoljen odbor krajevne organizacije glasbenikov v Beogradu, ki je z dovoljenjem osrednje uprave »Zveze privatnih nameščencev Jugoslavije« prevzel funkcijo državne sekcije glasbenikov-nameščencev z nalogo, da v vseh večjih krajih ustanovi krajevne sekcije glasbenikov in da vse zbere v močno in enotno državno sekcijo glasbenikov. Vsa potrebna pojasnila zamorejo dobiti interesenti pri osrednji upravi *»Zveze privatnih nameščencev Jugoslavije«, Zagreb, Gajeva ulica 32, oziroma pri sekciji glasbenikov, Beograd, Makenzijeva ulica 7.*

Izšla je brošura

Komercializacija in njene zle posledice za delovno ljudstvo.

Vsebina: 1. Predgovor. 2. Uvod. 3. Nova nevarnost. 4. Komercializacija, socialisti in mi. 5. Predlog resolucije.

Brošurica ima 32 strani in stane samo 2 Din komad. Razprodajalci dobe 25 % popusta.

Vsak delavec mora imeti to brošuro. Ne sme pa biti zaupnika, ki bi ne poznal te brošurice.

Naroča se pri založniku: DELAVSKO-KMEČKA MATICA, Ljubljana, Karla Marksa trg 2, Delavski dom, dvorišče.

Priporočam se za **tapetniška dela,** žimnice, peresnice, divane, otomane itd **Delo solidno, cene zmerne!**

Rajko Osterc

tapetnik

I. mestna hiša, Bežigrad.

MARIBOR
Koroška cesta 19
Nepremočljivi KARO
jesenski in zimski čevlji

Iz Maribora.

Was geht in der Eisenbahnergewerkschaft vor?

Bei uns hat sich der Gebrauch eingebürgert auch in der Gewerkschaft zwei Gattungen Genossen zu unterscheiden, und zwar die »erprobten »Sozi«, die, dank der vorzüglichen Schulung, noch immer nicht gelernt haben, die Gewerkschaft von der soz. Partei zu unterscheiden, obwohl ihnen seit der guten alten Zeit, da es in der Werkstätte Genossen Hilfsarbeiter und Herren Genossen Professionisten gab, das Klassenbewusstsein eingetrichtert worden ist — und die »Zerstörer«, mit denen nicht zu arbeiten und denen nicht einmal der Name Kristan mehr heilig ist.

Doch rücken wir der Sache näher an den Leib. Vor allem muss konstatiert werden, dass die Initiative zur Vereinigung der Eisenbahnergewerkschaft von den »Unabhängigen« ausgegangen ist, dieselben folglich keinen Grund haben können, das zu zerstören, wonach sie selbst gestrebt und was sie selbst aufgebaut haben. Seit den letzten Parlamentswahlen jedoch ist der Teufel los, weil nicht alle Arbeiter dem Erženschen Sozialpatriotismus nachgelaufen und zur Einsicht gekommen sind, dass antiklerikale kleinbürgerliche liberale Revolverpolitik nur Wasser auf die demokratischen Mühlen treibt, Klassenkampf mit Mandatenjägerei *nicht gleichbedeutend,* sondern unerbittlichen Kampf des Proletariats **gegen alles bürgerliche bedeutet,** sei es nun klerikaler Polizeiterror oder demokratischer Orjunaterror. Zuerst gab es nach den Wahlen stürmische Sitzungen in der Gewerkschaft, wo immer die alte Leier gedroschen wird, dass nun die Einheit zerschlagen ist, mit den Zerstörern abgerechnet werden und die Gewerkschaft »gereinigt« werden muss, trotz der fortwährenden Aufforderung der Funktionäre, politische Partei und Gewerkschaft von einander zu halten und die Einheit der Gewerkschaft zu wahren. Dabei denkt man wohl an eine Reinigung à la Marcel Žorga, nicht wahr? Das soll mit anderen Worten heissen: sei Sozialpatriot, widrigenfalls fliegst du aus der Gewerkschaft hinaus.

Diejenigen paar Leute, die sich auf diesen Standpunkt stellen, sind sich der Tragweite ihrer Handlung gar nicht bewusst, verantwortlich hiefür sind ihre politischen Parteiführer, die wohl gerne eine Eisenbahnergewerkschaft von der Stärke der heutigen Bergarbeiterorganisation (300 Mitglieder) haben möchten.

Seit einiger Zeit haben sich diese paar Leute eine andere Taktik angeeignet: sie sind still geworden und sabotieren die Ortsgruppe I (Werkstätte), begeben sich zu Sitzungen der Ortsgruppe II (Heizhaus) und erklären dort dem hocherfreuten Krajnik, dass sie mit den »Zerstörern« nicht mehr mitarbeiten; unlängst berief die Ortsgruppe I in Studenci eine Mitgliederversammlung ein und statt unter der Arbeiterschaft hiefür Stimmung zu machen — haben einige alte Genossen, Funktionäre der Ortsgruppe I erklärt: »Das geht uns nichts an, **»wir«** haben morgen im Volksheim Versammlung.« Der von ihnen gewünschte Erfolg ist leider nicht ausgeblieben, die Arbeiter dachten sich, der Vorsitzende sagt: heute ist Versammlung, sein Stellvertreter sagt: die geht mich nichts an, da muss jedenfalls was nicht stimmen und sind deshalb nur zirka 80 bis 100 erschienen, während die Versammlung am folgenden Tag im Volksheim überhaupt ins Wasser fiel, da nur zirka 25 Arbeiter anwesend waren, die übrigen blieben zu Hause und sagten: ich zahl' nimmer.

Wo in diesem Falle die Zerstörer der Organisation zu suchen sind, ist nicht schwer zu erraten. Wir revolutionären Klassenkämpfer verharren auf unserem Standpunkt, die Einheit der Gewerkschaft zu wahren, werden alles daran setzen, dieselbe zu erhalten und festigen und lassen es auch nicht zu, dass die Gewerkschaft ein Werbebureau der sozialistischen Partei würde, obwohl das Leitmotiv der »Patrioten« heisst, entweder so, oder sonst soll lieber alles der Teufel holen; deshalb rufen wir der Arbeiterschaft zu: Hinein in die Gewerkschaft; dies ist unsere Macht, ohne Macht kein Kampf und ohne Kampf Sklaverei und grenzenloses Ausbeutertum von seiten der kapitalistischen Gesellschaft.

Die Zentrale des »Savez« aber fordern wir auf, die Organisation lieber von Streikbrechern zu reinigen und Leute, die in Maribor Zerstörungsarbeit betreiben, zurechtzuweisen, statt ihnen durch geheimtuerische Sitzungen und angeblich geplante Durchsägung der Ortsgruppe I nach »politischen Ueberzeugungen« Vorschub zu leisten, denn, wenn wir uns beim Schraubstock trotz ungleicher politischer Anschauungen von den kapitalistischen Antreibern »einheitlich« schikanieren lassen müssen und »einheitlich« zuschlagen können, müssen wir uns auch im Kampfe ums tägliche Brot vertragen. Wenn die Bourgeoisie Arbeiterorganisationen durch behördl. Auflösung zerstört, kann uns das nicht Wunder nehmen, aber wenn der Kämpfer selbst seine Waffe zerschlägt, so heisst dies, dass er desertieren will. Deshalb Alles hinein in die Einheitsfront, ehe es zu spät ist; der Ausbeuter hat schon zum Schlage ausgeholt —! *—k.*

Deklico vzamem za svojo.

Čedno, zdravo punčko od 3 do 5 let, ki je brez staršev, vzamem za svojo, ker sva z ženo brez otrok. Imam malo posestva v bližini Sevnice in bi ena sirota po najini smrti prišla do svojega imetja. Tozadevne dopise pošiljati na upravo »Enotnosti«, Ljubljana.

ljanskem shodu). Vodstvo socialdemokracije na Dunaju je to ogromno štrajkovno gibanje, ki je grozilo, da postane splošno in da se ob njem zruši gnila stavba avstroogrske monarhije, spretno zabremzalo in zaustavilo na gole obljube notranjega in zunanjega ministra ter cesarja. Delavstvo ni dobilo ničesar, dunajskim socialpatriotom pa se je posrečilo, da so s tem izdajstvom podaljšali življenje avstroogrski monarhiji. Tega štrajka pa se ni udeležilo češko delavstvo, preprečili so to češki socialdemokratje, ki so se že popolnoma udinjali češki buržuaziji. Ta pa kot zaveznica antante ni hotela štrajka kot demonstracije za mir s Sovjetsko Rusijo; kajti antanta je ravnokar prelomila s Sovjetsko Rusijo, ker je ta sklenila razpravljati o miru s centralnimi državami. Tako so češki socialpatriotje izhajajoč iz interesov svoje buržuazije sabotirali veliko revolucionarno akcijo.

Rezultat te politike socialdemokratčnih strank v Avstriji je bil ta, da ni proletariat izvršil one svoje naloge, ki jo je izvršil proletariat Rusije v novemberski revoluciji, naloge, da on izvede meščansko revolucijo do konca, pomede s fevdalizmom, reši nacionalno vprašanje in ustali svojo oblast v prehodni dobi v socializem. Socialdemokracija, zastrupljena skozi in skozi z oportunizmom, je to nalogo prepustila — buržuaziji, proletarskemu razredu pa je namenila vlogo, da pri tem delu — pomaga buržuaziji.

To je storila tudi slovenska socialdemokracija. Dvignjena od revolucionarnega vala, ki je začel naraščati med avstrijskim proletariatom, ko se je pokazalo v velikem januarskem štrajku in tudi v avstrijski vojski (vstaja slovenskih vojakov v Judenburgu, srbskih v Pečuju, čeških v Rumburgu, madžarskih v Budimpešti, vstaja mornarjev v Kotoru), je vodila agitacijo z zelo radikalnim govorjenjem. V »Napreju« je pustila prost razmah teoretičnemu revolucionarizmu dr. Tume. Sam Verus-Kristan se je pečal s politiko boljševikov in jo hvalil na vse grlo. Dokazoval je pravilno politiko boljševikov v nacionalnem vprašanju, praktično pravilnost njihove parole: samoodločba narodov; v 50. številki »Napreja« leta 1918 je svoje stališče napram boljševikom označil tako-le: »Naša dolžnost — in z nami dolžnost vse socialne demokracije sveta — pa je, da branimo može dela (boljševike), kot one, ki *izvršujejo teorijo socialne revolucije.«*

Ta revolucionarizem, ki ga je uvedel v slovensko socialdemokracijo dr. Tuma, je bil tako teoretičen, da je ni mogel orijentirati v dejanskem razpletu političnih dogodkov. Vse druge socialdemokratične stranke v Avstriji (nemška, češka, poljska itd.) so se postavile na stran svojih buržuazij. Skupina nemških levoradikalov je bila sicer živahna, a politično brezpomembna po zlomu januarskega štrajka.

Nemški imperializem je po sklenitvi miru s Sovjetsko Rusijo v Brestu Litovskem, kjer je dosegel svoj višek, začel rapidno izgubljati svojo silo. Avstrija se je komaj še držala skupaj, zmaga antante je postala v očeh vseh gotova.

Vodstvo jugoslovanske socialdemokratske stranke je zavzelo v tem položaju novo smer, posnemajoč primer češke socialdemokracije. Izvrševalni odbor je sklenil z vsemi glasovi proti glasu dr. Tume, da pošlje svoje zastopnike v Narodni Svet. V diskusiji, ki se je v tem vprašanju razvila v »Napreju«, je ostal dr. Tuma z nekaj primorskimi socialisti v manjšini. Jugoslovanska socialdemokracija je odvrgla včerajšnjo revolucionarno obleko in začela na celi črti sodelovati s slovensko buržuazijo, se je popolnoma podredila njej. Znašli sta se skupaj obe oportunistični struji, ki sta se leto poprej ločili — Kristan in Prepeluh.

29. oktobra leta 1918 je Narodni Svet na Kongresnem trgu v Ljubljani proklamiral »narodno svobodo«. V manifestacijskem sprevodu so bile uvrščene tudi disciplinirano korakajoče čete nekaj stotin proletarcev z rdečimi zastavami in znaki, na čelu noseč sliko Etbina Kristana v rdečem okvirju. Odzvali so se pozivu jugoslov. socialdemokratske stranke, v imenu katere je govoril z balkona deželnega dvorca za Tavčarjem, Brejcem itd. Kopač, pozdravljajoč novo »domovino«. V malomeščanskem delu manifestantov je bil entuziazem (navdušenje), v delavskih vrstah pa je vladala po govorih frazerjev »nacionalne svobode« tišina. Le en krik je prerezal ozračje, zaklican pogumno, mirno, z iskreno vero: »Živel Lenin! Živel Trocki!« Užil je mrmrajoče odobravanje delavskih stotin. (Zabeležen ni bil tedaj v časopisju, naj dobi v tem članku skromen spomenik.)

V tem znamenju se je začela šele poslej v slovenski socialdemokraciji diferencijacija (ločitev) med oportunističnim in revolucionarnim krilom. Ta diferencijacija, ki je drugod začela že ob izbruhu svetovne vojne, ko so socialdemokratične stranke odkrito razvile zastave oportunističnega socialpatriotizma in odvrgle rdečo zastavo razrednega boja in mednarodne proletarske solidarnosti, je v slovenskem delavskem gibanju zapoznela vsled tega, ker jugoslov. socialdemokratična stranka ob izbruhu svetovne vojne ni prišla v položaj, da napram njej javno zavzame svoje stališče. Začela pa je v trenutku — in je morala začeti — ko je jugosl. socialdemokratična stranka uvedla z vstopom v Narodni svet« in »Narodne vlade« politiko »Burgfriedena«, politiko miru in sodelovanja z buržuazijo, pod geslom »Za konsolidacijo države«.

Postavilo se je vprašanje: Ali z buržuazijo ali proti njej? Vprašanje, na katero je mogoče odgovoriti samo z da ali ne, vse drugo je odveč. Nesmiselno je misliti, da bi bilo mogoče trajno odgovarjati na to vprašanje tako kot je odgovarjala jugosl. socialdemokratska stranka do ločitve, do razkola: »Z buržuazijo in proti njej.« Tak odgovor je sleparski in trajno nemogoč.

Razredno proletarsko gibanje more stati le v eni fronti, v fronti *proti buržuaziji.* Kdor stoji z buržuazijo, je izdajalec proletarskega gibanja.

Oportunistično gnilobo slovenske socialdemokracije je razkril razpad Avstrije in proletariat Slovenije se je začel učiti iz novemberske revolucije.

Nadaljni razvoj je vedno bolj jasno postavljal vprašanje: ali z buržuazijo ali proti njej. Najmočnejši del jugosl. socialdemokracije, ki je bil na Primorskem (Trst, Goriška, Idrija), je vsled svoje bolj industrialne baze, večje marksistične poglobljenosti, pa tudi v nemali meri vsled tega, ker ga pod italijansko okupacijo ni motil nacionalni moment, zatrl oportunistično izdajstvo tako rekoč v kali. V ostalem delu Slovenije, ki je pripadel Jugoslaviji, se je revolucionarno krilo formiralo mnogo težje, ker je bil ves strankin aparat v rokah oportunistov, ker so ti uporabljali v boju proti opoziciji državni aparat in ker je revolucionarno krilo moralo povsem na novo zidati marksistično revolucionarno ideologijo, katere tradicij ni bilo. Razkol se je izvršil šele v začetku leta 1920.

(Moja zgornja skica si ne prisvaja zgodovinske izčrpnosti, ker je napisana v hitrici, ne da bi imel pri roki ves potrebni material.) *nr*

Naročajte in širite „ENOTNOST"!